

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Sofia Fritzdorf

Könsneutralt och delat
barnbidrag – i linje med barnets
bästa?

Examensarbete
20 poäng

Handledare
Universitetslektor Eva Ryrstedt

Familjerätt

Ht 2005

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Allmänt	5
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Disposition	6
1.4 Metod och material	6
2 BARNBIDRAG I SVERIGE	7
2.1 Bakgrund	7
2.2 Lagstiftning	8
2.3 Barnets bästa	10
2.4 Jämställdhet	11
3 TVÅ VÅRDNADSUTREDNINGAR	13
3.1 Vårdnadsreformen 1998	13
3.1.1 Bakgrund	13
3.1.2 Innebörd	13
3.2 Vårdnadsutredningen 2005	14
4 SVENSKA BARNFAMILJER IDAG	16
4.1 Inledning	16
4.2 Föräldrar med gemensam vårdnad	16
4.2.1 Sammanlevande föräldrar	16
4.2.2 Särlevande föräldrar	17
4.3 Föräldrar med ensam vårdnad	19
5 BARNBIDRAG I DANMARK	20

5.1	Børnefamilieydelse	20
5.2	Børnetilskud	21
5.2.1	Ordinært og ekstra børnetilskud	21
5.2.2	Særligt børnetilskud	21
5.2.3	Flerbørntilskud	22
6	BARNBIDRAG I NORGE	23
6.1	Inledning	23
6.2	Barnetrygd	23
6.2.1	Finnmarkstillegg	24
6.2.2	Småbarnstillegg og kontantstøtte	24
6.2.3	Ekstra småbarnstillegg	24
6.3	Utvidet barnetrygd	25
7	TVÅ UTREDNINGAR OM DELAT BARNBIDRAG	26
7.1	RFV:s utredning om delat barnbidrag – 2000:3	26
7.1.1	Bakgrund	26
7.1.2	Innehåll	26
7.1.3	RFV:s slutsatser	28
7.2	Försäkringskassans utredning om könsneutralt och delat barnbidrag 200528	28
7.2.1	Bakgrund	28
7.2.2	Könsneutralt barnbidrag	29
7.2.2.1	Alternativ ett	29
7.2.2.2	Alternativ två	30
7.2.2.3	Alternativ tre	31
7.2.2.4	Alternativ fyra	31
7.2.3	Könsneutralt flerbarnstillägg	32
7.2.3.1	Alternativ ett	32
7.2.3.2	Alternativ två	33
7.2.3.3	Alternativ tre	33
7.2.4	Kostnader	34
7.2.5	Försäkringskassans slutsatser	35
7.2.6	Remissinstanser	36
7.2.6.1	Remissinstanser som tillstyrker hela eller delar av förslaget	36
7.2.6.2	Remissinstanser som avstyrker förslaget	41
8	BARNBIDRAG SOM EN DEL AV BARNETS FÖRSÖRJNING44	
9	ANALYS	48
9.1	Finns det ett behov av könsneutralt barnbidrag?	48
9.2	Hur och när skulle barnbidraget kunna delas?	49
9.3	Vilka konsekvenser kan införandet av delat barnbidrag få?	49
9.4	Vilka konsekvenser kan vårdnadsreformen få för barnbidraget?	51
9.5	Kan barnbidraget göras könsneutralt?	51

9.6	Vad innebär barnperspektivet för frågan om delat barnbidrag?	52
9.7	Hur kan man säkerställa att barnbidraget i största möjliga mån kommer barnet till godo?	53
10	AVSLUTANDE KOMMENTAR	55
	BILAGA A	56
	LITTERATURFÖRTECKNING	57

Sammanfattning

Denna uppsats baserar sig på en utredning av Försäkringskassan, som presenterades i maj 2005. Titeln var Utredning om könsneutralt och delat barnbidrag. Försäkringskassan hade fått i uppdrag av regeringen att utreda förutsättningarna för att göra lagstiftningen kring barnbidraget könsneutral och införa en möjlighet för föräldrarna att kunna dela bidraget mellan sig.

Den nuvarande barnbidragslagstiftningen är från 1947 och den har inte varit föremål för några stora förändringar sedan den kom. Barnbidraget är fortfarande inte behovsprövat, utan betalas ut till alla barn i Sverige under 16 år.

Det finns omkring 2 miljoner barn i Sverige. Av dessa bor cirka 1 416 000 med båda sina föräldrar och cirka 511 000 med separerade föräldrar. Av de 26 procent av barnen som bor med en förälder, med gemensam eller ensam vårdnad, bor 21 procent hos mamman. Pappor som är vårdnadshavare delar oftast vårdnaden med mamman och har sällan ensam vårdnad.

Uppsatsen tar upp två ledstjärnor som återfinns i svensk lagstiftning; barnets bästa och jämställdhet. Försäkringskassans utredning har lagt fokus på jämställdheten, vilket resulterar i att barnperspektivet har kommit i skymundan. Trots att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid avgörande av alla frågor som rör barn, enligt 6:2a FB, har man ansett att strävandet efter jämställdhet i lagstiftningen har högre prioritet.

En jämförelse med lagstiftningen i Danmark och Norge visar att Sverige är det enda land som inte har något tillägg till ensamstående i sina barnbidragssystem. Vidare framgår det av undersökningen att det i Norge är möjligt för särlevande föräldrar att vardera få halva barnetrygden (barnbidraget), om de gemensamt framställer krav om detta och de har ett skriftligt avtal om delt bosted (växelvis boende).

Det slutgiltiga förslaget som Försäkringskassan presenterade var dels att föräldrarna vid barnets födelse alltid ska välja till vem barnbidraget ska delas ut, dels att föräldrar med växelvis boende barn får dela barnbidraget och dels att flerbarnstillägget för dessa föräldrar delas proportionerligt i förhållande till det antal barnbidrag som föräldrarna uppbär.

Förslaget har varit ute på remiss och de flesta remissinstanser är positiva till att göra lagstiftningen könsneutral och på så sätt visa att det är viktigt att båda föräldrarna tar del i sitt barns utveckling. Några instanser är dock tveksamma till att införa delat barnbidrag överhuvudtaget, eftersom det knappast löser några konflikter om hur fördelningen av kostnaderna för barnet ska ske. Några är emot förslaget att en förälder ska kunna ansöka om delat barnbidrag mot den andre förälderns vilja, även om det finns en dom eller avtal som påvisar ett växelvis boende.

I stället för att dela barnbidraget, föreslår jag att det utreds möjligheten att göra en prövning av vem av föräldrarna som har störst behov av barnbidraget när deras barn bor växelvis hos dem. På så sätt går bidraget till den förälder som behöver det mest, vilket kan säkerställa barnets ekonomiska trygghet hos båda föräldrarna.

Förord

Fyra och ett halvt års juridikstudier börjar gå mot sitt slut och det är dags för mig att leta mig ut i arbetslivet för att pröva mina vingar. Det har varit en lärorik och utvecklande tid på Juridicum, som jag kommer att se tillbaka på med glädje. Jag kan bara konstatera att åren gått alldeles för fort. Men de har berikat mig med kunskaper, minnen och vänner som håller livet ut.

Jag vill tacka hela min stora familj för att ni alltid finns i närheten. Jag vill också tacka min sambo, Mikael, för det ovärderliga stöd jag fått från dig. Slutligen vill jag också tacka min handledare, Eva Ryrstedt, som är en inspirationskälla och som har uppmuntrat och stöttat mig i mitt uppsatsskrivande.

Lund i oktober 2005

Sofia Fritzdorf

Förkortningar

A.a.	Anfört arbete
ABBL	Lag (1947:529) om allmänna barnbidrag
Barnelova	Lov 1981-04-08 nr 07: Lov om barn og foreldre
Barnetrygdloven	Lov 2002-03-08 nr 04 om barnetrygd
Barnkonventionen	FN:s konvention om barnets rättigheter från 1989
BO	Barnombudsmannen
Børnefamilieydelseloven	Lovbekendtgørelse 2000-09-04 nr. 846 om en børnefamilieydelse
FB	Föräldrabalken
FBBL	Lag (1986:378) om förlängt barnbidrag
JämO	Jämställdhetsombudsmannen
Prop.	Regeringens proposition
RFV	Riksförsäkringsverket
SCB	Statistiska centralbyrån
SoL	Socialtjänstlag (2001:453)
VårdbL	Lag (1998:703) om handikappersättning och vårbidrag

1 Inledning

1.1 Allmänt

De svenska allmänna barnbidragen har den senaste tiden varit uppe för debatt i media. Röster börjar höjas för att förändra det, enligt vissa, ålderdomliga systemet och anpassa det till dagens samhälleliga värderingar med jämställdhet som ledord.

Frågan om barnbidraget ska delas så att föräldrarna får hälften var torde vara mest aktuell för särlevande föräldrar med gemensam vårdnad om sina barn. Sammanlevande föräldrar har oftast gemensam ekonomi och där ingår också barnbidraget. Ett delat barnbidrag skulle inte innebära någon reell skillnad i en sådan familjesammansättning. Inte heller föräldrar med ensam vårdnad bör beröras av nya regler. Eftersom bidraget endast ska utgå till barnets vårdnadshavare ska en ensam vårdnadshavare inte dela det med den andre föräldern.

Syftet med de allmänna barnbidragen är att delvis utjämna de ekonomiska skillnaderna mellan barnfamiljer och hushåll utan barn. Tanken är att inkomster ska omfördelas genom att ha en progressiv inkomstskatt och ett barnbidrag som inte inkomstprövas. Beloppet är lika för alla barn.¹

Barnbidraget har hög legitimitet bland befolkningen. Systemet med barnbidrag är också lätt att hantera och administrera till relativt låga kostnader.² Om barnbidraget ska delas mellan föräldrarna måste de ekonomiska konsekvenserna utredas. Det är rimligt att anta att en sådan stor förändring av barnbidragssystemet åtminstone initialt kommer att medföra högre administrativa kostnader.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är framförallt att utreda om det finns förutsättningar för att dela det allmänna svenska barnbidraget som idag utgår till alla barn under 16 år i Sverige. Vilka för- och nackdelar kan ett delat barnbidrag medföra? Jag ska redogöra för två utredningar på ämnet och ska även göra en komparativ studie av hur barnbidragslagstiftningen ser ut i Norge och Danmark.

Mina frågeställningar följer syftet med uppsatsen och är följande:

- Finns det ett behov av delat barnbidrag?
- Hur och när skulle barnbidraget kunna delas?

---

¹ SOU 2003:28, *Ekonomiskt stöd vid ungdomsstudier*, s. 71.

² *Ibid.*

- Vilka konsekvenser kan införandet av delat barnbidrag få?
- Vilka konsekvenser kan vårdnadsreformen få för barnbidraget?
- Kan barnbidraget göras könsneutralt?
- Vad innebär barnperspektivet för frågan om delat barnbidrag?
- Hur kan man säkerställa att barnbidraget i största möjliga mån kommer barnet till godo?

1.3 Disposition

Jag har lagt upp mitt arbete så att jag i kapitel 2 går igenom hur reglerna kring det svenska allmänna barnbidraget utvecklats och hur de ser ut idag. I kapitel 3 redogör jag för bakgrund och innebörd av vårdnadsreformen som trädde i kraft den 1 oktober 1998. Här tar jag även upp vårdnadsutredningen som blev klar i maj 2005, som medför förändringar i synen på när gemensam vårdnad kan komma till stånd.

I kapitel 4 redogör jag för den svenska barnfamiljen och dess olika konstellationer, med särlevande och sammanlevande föräldrar. I kapitel 5 och 6 beskriver jag hur våra grannländer Danmark och Norge har lagstiftat på området barnbidrag.

Kapitel 7 består av en redogörelse av två utredningar som gjorts angående delat barnbidrag, den ena av Riksförsäkringsverket (RFV) 2000 och den andra av Försäkringskassan 2005. Slutligen ska jag i mitt analyskapitel diskutera mina frågeställningar och de slutsatser jag kommit fram till under mitt arbete.

1.4 Metod och material

Uppsatsen är huvudsakligen en rättsdogmatisk framställning. Presentationen av svenska regler om barnbidrag bygger i stor del på förarbeten. Jag använder även komparativ metod när jag undersöker och jämför hur reglerna om barnbidrag ser ut i Danmark och Norge. Jag gör också en återblick på hur den svenska barnbidragslagstiftningen kommit till och utvecklats. Där använder jag mig således av rättshistorisk metod.

En kort beskrivning görs också av en utredning från RFV som presenterades 2000 och skrevs i ljuset av den nya vårdnadslagstiftningen från 1998. Tyngdpunkten i min uppsats ligger i en presentation av Försäkringskassans utredning om könsneutralt och delat barnbidrag som kom i mars 2005. Jag redovisar Försäkringskassans slutsatser och deras beräkningar av kostnader för införandet av delat barnbidrag. I anslutning till redogörelsen av utredningen kommer jag också att redovisa ett urval av de olika remissinstanserna och deras ställningstagande och synpunkter i frågan.

2 Barnbidrag i Sverige

2.1 Bakgrund

De första svenska barnbidragen hade sitt stöd i lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag. Det handlade då inte om något allmänt bidragssystem. Bidragen var i stället mer eller mindre behovsprövade på så sätt att de endast skulle betalas ut om pappan eller båda föräldrarna avlidit, eller om den ena eller båda föräldrarna var invalidiserade och därmed arbetsoförmögna. I princip gällde samma regler för adoptivföräldrar, 1 §.

Lagstiftarna betonade särskilt vikten av understöd till behövande änkors barn, eftersom mannen i familjen var den främste försörjaren. I förarbetena uppmärksammades visserligen kvinnans värdefulla arbete i hemmet, men det konstaterades att vid kvinnans frånfälle fanns inte samma behov av ekonomiskt understöd från det allmänna. Det kunde visserligen uppstå ett behov, men inte av det ekonomiska slaget, utan snarare i form av hjälp med vård av barnen.³

I anslutning till att det allmänna barnbidraget infördes avskaffades de skattefria barnavdragen, som därtills funnits som ekonomisk hjälp för barnfamiljer.⁴ Problemet med dessa avdrag var att de p.g.a. sin progressivitet träffade väldigt olika för olika inkomstgrupper. Ju högre inkomst, desto större blev skattelättnaden och för barnfamiljer med lägre inkomst gjorde avdragen knappast någon skillnad, mer än för de första två barnen i bästa fall.⁵ Den avsedda ekonomiska lättnaden uteblev därför för de barnfamiljer som var i störst behov av en sådan.

Samhällsklimatet på 1940-talet, när lagstiftningen kom, skiljer sig mycket från idag. Det var vanligast att pappan i familjen var den huvudsakliga försörjaren och mamman utförde obetalt arbete i hemmet och skötte barn och hushåll. Det var därför uppseendeväckande att hela barnbidraget skulle utges till mamman, men i förarbetena till lag (1947:529) om allmänna barnbidrag förklarade lagstiftaren vilka tankegångar som föranlett beslutet. Han menade att mammor, som normalt hade störst ansvar för barnens omvårdnad, också borde vara de som var mest lämpade för att avgöra hur bidraget på bästa sätt kunde användas för att tillvarata barnens intressen.⁶

De övergripande syftena med införandet av allmänt barnbidrag var att öka födelsefrekvensen, att minska skillnaderna i standard mellan barnfamiljer

---

³ Bergholtz, Olof & Bylander, Åke, *Lagen om barnbidrag m.m.* 1940, s. 10 f.

⁴ Lavin, Rune, *Barnbidrag*, 1987, s. 12.

⁵ Prop. 1947:220 med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m.m. s. 37 ff.

⁶ A.a. s. 59.

och barnlösa och att garantera barnfamiljerna en viss minimistandard.⁷ Men det finns också andra mål att uppnå med barnbidraget. Sammanfattningsvis har följande mål presenterats⁸:

1. Försörjningsförmåga
  - a. Att minska andelen barn som lever i fattigdom
  - b. Att tillgodose barnets behov
2. Socialpolitisk målsättning
  - a. Ett generellt stöd riktat till alla barn i Sverige
3. Fördelningspolitisk målsättning
  - a. Fördelning mellan barnlösa och barnfamiljer
  - b. Fördelning mellan hög- och låginkomsttagare
  - c. Livscykelperspektivet

Dagens familjestrukturer är på många områden olika de på 1940-talet. Det finns en mängd olika sammansättningar av familjer, med styvföräldrar, halvsyskon, föräldrar med samma kön, för att nämna några. Även ansvaret för familjen har förändrats. Idag är situationen snarare den omvända, med två förvärvsarbetande föräldrar som norm och pappor som i större utsträckning tar del i sina barns omvårdnad.⁹

2.2 Lagstiftning

Det allmänna barnbidraget utgör tillsammans med flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag några av de statliga bidrag som utges för barn i Sverige.¹⁰ Dessa ingår i en speciell grupp av bidrag som, tillsammans med vårdbidrag, bostadsbidrag och underhållsstöd, endast betalas ut till en av två föräldrar.¹¹ Barnbidraget utgår med samma belopp oavsett inkomst och är tänkt att bidra till att täcka grundläggande levnadsomkostnader för barnet.

Den nuvarande lagstiftningen på området barnbidrag är lag (1947:529) om allmänna barnbidrag (ABBL) och barnbidragsförordningen (1986:386). ABBL kom till på 1940-talet och innehållet är i stort sett detsamma idag som när den kom.

Barnbidraget utges idag för alla barn som är bosatta i Sverige, från månaden efter att barnet fötts eller rätt till sådant bidrag annars uppkommit, t.ex. genom adoption, till och med det kvartal under vilket det fyller 16 år, 2 § ABBL. Beloppet ligger för närvarande på 11400 kronor per år och barn, 1 § ABBL, och betalas ut med 950 kronor per månad. Bosättningskravet kan inte åberopas gentemot EU-medborgare som, i enlighet med reglerna i

---

⁷ SOU 1946:4 *Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m.m.*, s. 17.

⁸ RFV Analyser 2000:3, *Delat barnbidrag*, s. 19 f.

⁹ Försäkringskassan, *Utredning om könsneutralt och delat barnbidrag*, 2005, s. 6.

¹⁰ RFV Vägledning 2002:10, *Barnbidrag*, s. 9.

¹¹ Ryrstedt, Eva, *Familjerätt och stöd till barnfamiljer*, Juridisk Tidskrift nr 3, 2004/2005, s. 598.

rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, ska omfattas av svensk lagstiftning. Innebörden av artikel 73 i förordning 1408/71 är att en person som arbetar i Sverige och vars familj bor i ett annat medlemsland har rätt till barnbidrag från Sverige.¹²

En förälder som har ensam vårdnad om sitt barn är ensam barnbidragsmottagare. Har föräldrarna gemensam vårdnad utgår hela barnbidraget till mamman, oavsett om föräldrarna lever tillsammans eller isär. För att barnets pappa istället ska kunna bli bidragsmottagare måste föräldrarna gemensamt anmäla detta till Försäkringskassan, 4 § ABBL. Om föräldrarna vid gemensam vårdnad inte bor tillsammans, kan bidraget efter anmälan utges till den förälder som barnet varaktigt bor hos, 4 § ABBL. Vid en bedömning av vem av föräldrarna som barnet bor varaktigt med, pekar RFV på att samtliga faktorer, inte bara var barnet är folkbokfört, får vägas in.¹³

Om barnet är över 16 år och går i grundskola, sameskola, specialskola eller särskola betalas förlängt barnbidrag ut, enligt 1 § lag (1986:378) om förlängt barnbidrag (FBBL). Även detta belopp är 950 kronor per månad. Bidraget upphör att betalas ut den månad eleven slutför eller avbryter sin utbildning, 3 §.

Flerbarnstillägget infördes den 1 januari 1982 och hör ihop med det allmänna barnbidraget.¹⁴ Tillägget utges utan någon anmälan till Försäkringskassan till familjer med tre eller flera barn, 2a § första stycket ABBL. För det tredje barnet är tillägget 254 kronor per månad, för det fjärde 760 kronor per månad och för det femte och varje ytterligare barn 950 kronor per månad.

Flerbarnstillägget skiljer sig från barnbidraget på så sätt att förmånen utges till familjen för alla de barn som berättigar till barnbidrag.¹⁵ Detta innebär att de barn för vilka någon i familjen uppbär allmänt barnbidrag ska räknas samman med de barn för vilka någon annan i familjen uppbär barnbidrag, om dessa mottagare är sambor, är eller har varit gifta med varandra eller har eller har haft gemensamt barn, 2a § tredje stycket ABBL. Barnbidraget utges däremot för ett specifikt barn.

Även två föräldrar av samma kön kan få räkna ihop sina barn för att få rätt till flerbarnstillägg. Förutsättningen är att de stadigvarande bor ihop och att de har eller har haft ett registrerat partnerskap, 2a § ABBL och 3 kap 1 § lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap. Om två föräldrar, av samma

---

¹² Berg, Emma & Welander, Jenny, *Fri rörlighet och social trygghet – Förordningen (EEG) nr 1408/71 och den svenska socialförsäkringen i tillämpning*, 2003, s. 121.

¹³ RFV Vägledning 2002:10, s. 26.

¹⁴ Försäkringskassan, 2005, s. 6.

¹⁵ RFV Vägledning 2002:10, s. 16.

eller olika kön, vill räkna ihop sina barn måste en anmälan till Försäkringskassan ske för att flerbarnstillägg ska kunna utbetalas 2a § 4 stycket ABBL.

Även barn som fyllt 16 år, men som genom studier är berättigade till förlängt barnbidrag enligt FBBL eller studiehjälp enligt 2 kap studiestödslagen (1999:1395) omfattas enligt 2b § första stycket ABBL av flerbarnstillägget. Anmälan måste dock ske till Försäkringskassan, 2b § 4 stycket ABBL. Vissa krav på eleven måste vara uppfyllda. Studierna måste omfatta minst åtta veckors heltidsstudier och eleven måste vara ogift och dessutom stadigvarande sammanboende med den bidragssökande, 2b § 2 och 3 styckena ABBL. Flerbarnstillägget för en studerande över 16 år betalas ut längst till och med andra kvartalet det år han eller hon fyller 20 år, 2b § 2 stycket.

Föräldrar med gemensam vårdnad har idag ingen legal rätt att anmäla om att dela barnbidraget mellan sig. Deras enda möjlighet är i stället att göra en privat överenskommelse om att dela upp bidraget sinsemellan. En sådan lösning kan tänkas fungera så länge föräldrarna är eniga, men den har inte samma tyngd som en officiell anmälan om delning skulle ha.¹⁶

Idag har domstolarna möjlighet att besluta om gemensam vårdnad mot ena förälderns vilja. I en sådan situation finns det en risk att det uppstår problem med att komma fram till hur ekonomin ska fördelas. Om föräldrarna inte är överens om hur vårdnaden bör delas upp, kan det bli svårt för dem att enas om andra viktiga frågor, t.ex. hur barnbidraget ska fördelas. Detta är en fråga som rätten inte har någon möjlighet att fatta beslut om.¹⁷ Om föräldrarna efter en separation inte kan komma överens om att dela barnbidraget inbördes, eller vem av dem de ska anmäla som bidragsmottagare, kommer det att tillfalla boföräldern, 4 § ABBL, oftast mamman.

2.3 Barnets bästa

I samband med den nya vårdnadslagstiftningen som trädde i kraft 1 oktober 1998 infördes en portalparagraf i 6:2a FB om att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid avgörande av alla frågor om vårdnad, boende och umgänge enligt 6 kap FB. Bestämmelsen grundar sig på artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter från 1989 (barnkonventionen) som stadgar att alla beslut som rör barn ska fattas i ljuset av barnets bästa.¹⁸

Redan i lagstiftningen från 1947 finns tanken om barnets bästa uppmärksammat. Departementschefen betonar syftet med barnbidraget

---

¹⁶ Ryrstedt, Eva, *Familjerätt och socialrätt i samverkan*, Juridisk Tidskrift nr 3, 2002/03, s. 588 f.

¹⁷ A.a. s. 577.

¹⁸ RFV Analyserar 2000:3, *Delat barnbidrag*, s. 23.

genom att i förarbetena skriva: "(M)odern, som i allmänhet hade den omedelbara vårdsnaden om barnet, vore bäst skickad att bedöma dess behov och därmed vunnit garanti för den lämpligaste användningen av det för barnets bästa avsedda bidraget".¹⁹ Det handlar nödvändigtvis inte om att bidraget ska gå till barnet personligen. Istället bör det ses som ett tillskott till en familjs sammanlagda ekonomi, även om standardhöjningen ska komma barnet till del.²⁰

De nya reglerna i FB från 1998 bygger på tanken att ett barn har ett behov av nära och goda relationer med båda föräldrarna. Detta blir framförallt aktuellt när föräldrarna lever isär. Lagstiftaren utgår från att föräldrarna ska kunna nå samförstånd i frågor om vårdnad, boende och umgänge och att gemensam vårdnad ska vara huvudregeln i vårdnadsfrågan. Viktigast är dock att alla lösningar sker i enlighet med barnets bästa utifrån ett individperspektiv.²¹

2.4 Jämställdhet

I svensk inrikespolitik finns ett generellt jämställdhetsmål som i huvudsak går ut på att kvinnor och män ska ha lika stora möjligheter att arbeta för att bli ekonomiskt oberoende och att ta hand om hem och barn.²²

Barnbidragssystemet är idag inte könsneutralt. Barnbidraget utgår till endast den ena av föräldrarna, även om de är separerade. Om föräldrarna bor ihop men inte är gifta när barnet föds utgår barnbidraget till mamman. Det gör det normalt också om föräldrarna är gifta, men då har de möjlighet att tillsammans anmäla till Försäkringskassan om att pappan ska få barnbidraget.

Försäkringskassans utredning om delat barnbidrag tar sikte på att göra barnbidragsreglerna könsneutrala. Ett sätt att gå tillväga kan vara att lagstifta om att dela barnbidraget när föräldrarna har gemensam vårdnad. I en utredning från RFV påpekas att detta skulle vara en tydlig signal från samhällets sida att mammor och pappor värderas lika högt i fråga om ansvar för barns omsorg och försörjning.²³

Det finns en möjlighet för föräldrarna att dela barnbidraget mellan sig. Om den vårdnadshavaren som uppbär barnbidraget vill dela det, har han eller hon möjlighet att meddela sin bank om att halva summan ska vidarebefordras till den andre vårdnadshavarens bankkonto. Denna möjlighet har även föräldrar med ensam vårdnad. Denna lösning ger dock inte föräldrarna någon laglig rätt att dela barnbidraget.²⁴ Det är helt

---

¹⁹ Prop. 1947:220, s. 91.

²⁰ Ibid.

²¹ Försäkringskassan, 2005, s. 8.

²² RFV Analyserar 2000:3, *Delat barnbidrag*, s. 29.

²³ A.a. s. 28.

²⁴ A.a. s. 16.

beroende av bidragsmottagarens goda vilja och att föräldrarna är överens. Ur ett jämställdhetsperspektiv är en sådan lösning otillfredsställande om föräldrarna inte kan enas. Föräldern utan barnbidrag har då ingen möjlighet att få ta del av bidraget och en snedfördelning kan uppstå, om barnets boende är växelvis och föräldrarnas omkostnader är något så när lika stora.

Vanligast är att mamman får uppbära barnbidraget, något som de pappor som har en aktiv del i vården av barnet är kritiska mot. Många av de separerade pappor som 2003 och 2004 hört av sig till RFV angående utbetalningen av barnbidraget anser att systemet är förlegat och ojämnt.²⁵ I Försäkringskassans utredning om delat barnbidrag påpekas dock att barnbidraget i enlighet med barnets bästa i första hand ska vara tillgängligt för barnet. Det primära är inte att behandla föräldrarna utifrån ett jämställdhetsperspektiv.²⁶ Vid en avvägning mellan likabehandling av föräldrarna och barnets bästa är det alltid det senare som ska få företräde.

---

²⁵ Försäkringskassan, 2005, s. 8 f.

²⁶ A.a. s. 8.

3 Två vårdnadsutredningar

3.1 Vårdnadsreformen 1998

3.1.1 Bakgrund

Utgångspunkten i de bestämmelser om vårdnad och umgänge som trädde i kraft den 1 mars 1991 var att föräldrar skulle få en utökad möjlighet att själva komma överens i sådana frågor som rörde gemensamma barn. 1993 startade Vårdnadstvistutredningen sitt arbete med att utvärdera 1991 års reform av föräldrabalken (FB). Utredningen utmynnade i ett betänkande, *Vårdnad, boende och umgänge* (SOU 1995:79).²⁷

Inför vårdnadsreformen 1998 betonade man återigen vikten av samförståndslösningar mellan föräldrar.²⁸ Arbetet med att i största mån få föräldrar att lösa frågor om vårdnad och umgänge utanför domstolarna fortsatte.²⁹ Samtidigt önskade man förmå domstolarna att i större utsträckning besluta om gemensam vårdnad.³⁰

3.1.2 Innebörd

Den 1 oktober 1998 började de nya reglerna i FB:s sjätte kapitel om vårdnad av barn att gälla. Den viktigaste nyheten var införandet av portalparagrafen i 6:2a FB om att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn i fråga om vårdnad, boende och umgänge. Bestämmelsen grundar sig på artikel 3 i barnkonventionen.³¹

En annan nyhet i vårdnadsreformen var att föräldrarna numera kan avtala om hur frågor om vårdnad, boende och umgänge skulle lösas, 6:6, 6:14a andra stycket och 6:15a andra stycket FB. Ett sådant avtal ska godkännas av socialnämnden och har då samma bärighet som ett domstolsavgörande. Tanken var att föräldrarna inte skulle behöva gå till domstol för att få sådana frågor avgjorda. Om föräldrarna kan komma överens i ett individuellt avtal sparas mycket tid och pengar och de löper mindre risk att hamna i konflikt med varandra.³²

Reglerna i föräldrabalken är baserade på den viktiga principen att ett barn har behov av nära och goda relationer till båda sina föräldrar. Detta är angeläget även efter en separation. Det ligger i linje med barnets bästa att

---

²⁷ Prop. 1997/98:7, *Vårdnad, boende och umgänge*, s. 28 f.

²⁸ A.a. s. 1.

²⁹ A.a. s. 37.

³⁰ A.a. s. 1.

³¹ A.a. s. 47.

³² RFV Analyserar, 2000:3, *Delat barnbidrag*, s. 23.

båda föräldrarna tar del i vårdsnaden och ansvaret för barnet. Därför har domstolarna sedan 1998 möjlighet att dels vägra att upplösa en gemensam vårdsnad och dels förordna om fortsatt gemensam vårdsnad även om en förälder motsätter sig det, 6:5 FB. Förutsättningen är att gemensam vårdsnad skulle vara i enlighet med barnets bästa.³³

Gemensam vårdsnad innebär att båda föräldrarna har den rättsliga vårdsnaden om barnet och har rättigheter och skyldigheter i fråga om alla beslut som handlar om barnets person.³⁴

Även om utgångspunkten är att det är viktigt för barnet att ha en god kontakt med båda sina föräldrar efter en separation, innebär det inte att ett umgänge med den förälder som barnet inte bor hos alltid är till barnets bästa. Risken för att barnet tar skada skall beaktas och man ska då utgå från barnets bästa, inte föräldrarnas rätt till umgänge med sitt barn.³⁵ Domstolsavgöranden från senare tid visar dock att övervägandena inte alltid går i linje med förarbetena. I ett avgörande tillerkändes en pappa umgänge med sin lilla dotter, J., trots att HD menade att det förelåg ”en konkret risk för att J. skulle kunna fara illa psykiskt vid ett gängse umgänge med honom.” Domstolen menade att det var till barnets bästa att hon fick umgås med sin pappa.³⁶

Med anledning av ett av de primära syftena med reformen, nämligen den utökade användningen av gemensam vårdsnad, har domstolarna givits möjlighet att besluta om hos vem av föräldrarna barnet ska bo och även hur umgänget med barnet ska se ut, 6:14a och 6:15a FB. Avgörande ska alltid vara vad som är bäst för barnet. Vid umgänge med den förälder som barnet inte bor hos ska boföräldern, efter vad som är skäligt med hänsyn till den ekonomiska förmågan, bidra till resekostnaderna, 6:15b FB.

3.2 Vårdsnadsutredningen 2005

Den 1 juli 2002 tillsattes en vårdsnadskommitté som fick i uppdrag att utvärdera 1998 års lagstiftningsreform på området vårdsnad, boende och umgänge, och 1996 års reform i fråga om barns rätt att komma till tals, samt att se över reglerna om verkställighet i FB 21 kap.³⁷ Kommittén påvisar hur nuvarande praxis ser ut i fråga om när gemensam vårdsnad ska vara utesluten, nämligen att det ska föreligga så svåra samarbetssvårigheter mellan föräldrarna att de inte alls kan samarbeta i frågor som rör barnet. Kommittén föreslår att för att reglerna ska vara förenliga med barnets bästa bör gemensam vårdsnad vara utesluten då det föreligger reella samarbetssvårigheter mellan föräldrarna. Domstolarna bör endast kunna

---

³³ Prop. 1997/98:7, *Vårdsnad, boende och umgänge*, s. 49 f.

³⁴ Ryrstedt, 2002/03, s. 576.

³⁵ Prop. 1997/98, s. 49.

³⁶ Se NJA 2003 s. 372.

³⁷ SOU 2005:43 *Vårdsnad – Boende – Umgänge Barnets bästa, föräldrars ansvar*, s. 3.

besluta om gemensam vårdnad om föräldrarna antas kunna samarbeta i frågor som rör barnet.³⁸

Kommittén anser följaktligen inte heller att det bör ske någon ändring kring bestämmelserna vid gemensam vårdnad, genom att detaljreglera vad som ska ingå. Inte heller bör domstolarna kunna besluta i fler frågor rörande vårdnaden än vad som sker idag. Skälen till detta är att gemensam vårdnad bygger på idén att föräldrarna gemensamt och i samförstånd själva ska kunna fatta beslut rörande barnets vård. En reform som skulle möjliggöra att fler vårdnadsfrågor avgörs av en domstol anser kommittén inte är till barnets bästa.³⁹

En av uppgifterna med utredningen var att undersöka hur de nya reglerna om gemensam vårdnad och boende tillämpas, framförallt när det föreligger misstankar om eller dokumenterade övergrepp i familjen. Kommittén påpekar att det naturligtvis föreligger samarbetssvårigheter i familjer där det förekommer våld och övergrepp. Sådana hemmiljöer innebär alltid en reell och akut fara för barnets fysiska och psykiska hälsa, oavsett om barnet själv är utsatt eller om övergreppen sker på andra familjemedlemmar, t.ex. på ena föräldern eller ett syskon.⁴⁰

Kommitténs förslag är att gemensam vårdnad i princip alltid skall vara utesluten om en förälder utsätter en annan familjemedlem för våld eller andra övergrepp. Undantag bör kunna göras endast om en utredning visar att det inte föreligger någon risk att barnet tar skada. Inga undantag bör dock kunna göras om den ena föräldern avsiktligt dödat den andre föräldern.⁴¹

---

³⁸ SOU 2005:43, s. 27.

³⁹ A.a. s. 28.

⁴⁰ A.a. s. 25 ff.

⁴¹ A.a. s. 27 f.

4 Svenska barnfamiljer idag

4.1 Inledning

Det finns nästan 2 miljoner barn i åldrarna 0-17 år i Sverige. Av dessa bor omkring 1 416 000 med båda sina föräldrar och omkring 511 000 med separerade föräldrar med gemensam eller ensam vårdnad.⁴²

4.2 Föräldrar med gemensam vårdnad

Om ett barn föds av en ogift mamma, får hon automatiskt ensam vårdnad, 6:3 FB. Pappan måste i samband med faderskapsbekräftelsen tillsammans med mamman anmäla till socialnämnden att vårdnaden ska bli gemensam, 6:4 2 stycket 1 punkten FB. Enligt 2 punkten har föräldrarna möjlighet att annars vid ett senare tillfälle anmäla detta till skattemyndigheten. Är mamman gift då barnet föds kommer pater est-presumtionen in, d.v.s. det föreligger en presumtion att maken är pappa till barnet som föds under äktenskapet. Föräldrarna får då gemensam vårdnad, 6:3 FB. Även efter en separation kvarstår den gemensamma vårdnaden, enligt 6:3 2 stycket FB, om inte rätten beslutar att vårdnaden ska tillfalla ena föräldern.

De flesta föräldrar, sammanlevande eller särlevande, har gemensam vårdnad om sina barn. Så många som 95 procent av alla barn lever under föräldrarnas gemensamma vårdnad. Gemensam vårdnad innebär att båda föräldrarna har det rättsliga och ekonomiska ansvaret för barnet. När föräldrarna bor tillsammans har de både den rättsliga och den faktiska vården om barnet, d.v.s. de tar hand om barnet. Efter en separation är det ofta endast en av föräldrarna, boföräldern, som har den faktiska vården om barnet, även om den rättsliga vården är fortsatt gemensam.⁴³

4.2.1 Sammanlevande föräldrar

Majoriteten av barnen i Sverige, 68 procent, eller drygt två tredjedelar, bor med sammanlevande föräldrar, en s.k. kärnfamilj.⁴⁴

Om barnen står under gemensam vårdnad betalas barnbidraget som huvudregel ut till mamman, eller till vårdnadshavaren i annat fall. Med vårdnad avses den rättsliga vårdnaden. Föräldrarna kan dock komma överens om att bidraget ska betalas ut till pappan och de måste då göra en anmälan om detta till Försäkringskassan.

---

⁴² Försäkringskassan, *Utredning om könsneutralt och delat barnbidrag*, 2005, s. 7.

⁴³ A.a. s. 6.

⁴⁴ A.a. s. 7.

I anslutning till RFV:s utredning om delat barnbidrag 2000 genomfördes gruppsamtal, i så kallade fokusgrupper, med huvudsakligen sammanlevande föräldrar. Vissa personer i grupperna hade bildat nya familjer efter en separation. I analysen av samtalen framkom att föräldrarna inte ansåg att barnbidraget var någon stor fråga. Merparten ansåg att det var ett litet belopp, men ändå viktigt. Det var ingen känslig fråga och föräldrarna tycktes inte ha något problem med hur reglerna var utformade.⁴⁵

I fokusgrupperna uttrycktes argument både för och emot ett delat barnbidrag. De som var positiva reflekterade över valfriheten som ett sådant system skulle innebära och möjligheten att själva få avgöra hur man ville ha bidraget utbetalt. De som var negativa övervägde dock något.⁴⁶ De ansåg bl.a. att de administrativa kostnaderna skulle bli större och att risken för konflikter mellan föräldrarna skulle öka, vilket skulle skapa fler problem än som skulle lösas.⁴⁷

Det var också majoritetens inställning att huvudregeln ska vara att hela barnbidraget utbetalas till den ena av föräldrarna, eller valfrihet att välja delning, snarare än att ha delat barnbidrag som huvudregel.⁴⁸

De tillfrågade föräldrarna upplevde att mamman var den i hushållet som hade störst ansvar för barnbidraget, p.g.a. att hon vanligen skötte familjens ekonomi och löpande inköp. Däremot hade de sammanlevande föräldrarna normalt gemensam ekonomi och det var i praktiken irrelevant till vem barnbidraget utbetalades.⁴⁹

4.2.2 Särlevande föräldrar

När två föräldrar separerar fortgår den gemensamma vårdnaden. De har dock möjlighet att avtala om vårdnaden, enligt 6:6 FB, eller så kan ena föräldern lämna in ansökan om ensam vårdnad till domstol. Även om en förälder kräver ensam vårdnad, har domstolen möjlighet att förordna om att den gemensamma vårdnaden ska bestå, så länge inte båda föräldrarna motsätter sig det, 6:5 2 stycket FB.

För särlevande föräldrar som har gemensam vårdnad om sina barn kan ett växelvis boende bli aktuellt. En sådan lösning innebär att barnet bor, i princip, lika mycket hos båda föräldrarna, men har sitt huvudsakliga boende hos ena föräldern, den s.k. boföräldern, där barnet också är folkbokfört.

Vid avgörandet om det föreligger ett växelvis boende spelar sådana omständigheter in som hur föräldrarna delat upp barnets försörjning och

---

⁴⁵ RFV Analyserar, 2000:3, *Delat barnbidrag*, s. 67.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Försäkringskassan, 2005, s. 8.

⁴⁸ RFV Analyserar, 2000:3, s. 67.

⁴⁹ A.a. s. 67 f.

vårdnad, hur boendet är ordnat och var barnet har merparten av sina ägodelar.⁵⁰

Det blir allt vanligare att barn till särlevande föräldrar med gemensam vårdnad bor lika mycket hos båda föräldrarna. Enligt SCB:s beräkningar bor 17 procent av flickorna och 20 procent av pojkarna vars föräldrar separerat, eller cirka 92 000, växelvis hos vardera föräldern.⁵¹ Det är en ökning med 14 procent på 10 år. Den vanligaste formen är varannan vecka. Allteftersom barnen blir äldre utökas perioderna och framförallt för 16-17-åriga pojkar är det vanligast att boendet är ordnat i tvåveckorsperioder. Det är mycket ovanligt att barnen byter bostad så ofta som varannan dag.⁵²

Majoriteten av de barn för vilka separerade föräldrar har gemensam vårdnad bor stadigvarande hos mamman.⁵³ Om det inte föreligger ett växelvis boende sker kontakten med pappan vanligtvis på lov och helger. För barn till separerade föräldrar gäller denna lösning 61 procent av flickorna och 58 procent av pojkarna. Det omvända fallet, med stadigvarande boende hos pappan gäller för 22 procent av barnen till separerade föräldrar, oavsett barnens kön. I övriga fall föreligger ett växelvis boende. Det är vanligare bland pojkar än bland flickor i alla åldrar, utom för de äldsta, att ha ett växelvis boende.⁵⁴

Separerade föräldrar med gemensam vårdnad torde vara de som skulle påverkas mest av införandet av ett delat barnbidrag. Av de 18 skrivelser som under åren 2003 och 2004 kom in till RFV på ämnet barnbidrag, kom alla från separerade föräldrar. Papporna skrev om orättvisan i att ta lika stort ansvar i barnets fysiska och psykiska utveckling som mammorna, men ändå inte få del av barnbidraget. De menade att de hade lika stora eller större kostnader som mammorna, men kunde ändå inte få dessa att dela med sig av barnbidraget. Dessutom var regeln om att mammorna är automatiska bidragsmottagare vid gemensam vårdnad gammaldags och stämde inte överens med familjebildningen idag.⁵⁵

Under Försäkringskassans utredning i januari 2005 genomfördes samtal med några separerade mammor med gemensam vårdnad och barnen stadigvarande boende hos sig. Dessa kvinnor var emot en generell delning av barnbidraget, både ur ett föräldra- och ett barnperspektiv. De ansåg att förlorarna vid en sådan lösning, om föräldrarna inte var överens, var barnen, eftersom den föräldern med kostnader för barnen skulle få mindre att röra sig med. En sådan generell delning skulle sätta jämställdhetssträvandena före barnets bästa.⁵⁶

---

⁵⁰ Se NJA 1998 s 267.

⁵¹ Försäkringskassan, 2005, s. 7 f.

⁵² Nordström, Åsa, *Växelvis boende ökar*, SCB Valfärd, nr. 3, 2004, s. 1.

⁵³ Statistiska centralbyrån, http://www.scb.se/templates/tableOrChart_27421.asp, 2005-04-18.

⁵⁴ Nordström, 2004, s. 1.

⁵⁵ Försäkringskassan, 2005, s. 8 f.

⁵⁶ Försäkringskassan, 2005, s. 9.

4.3 Föräldrar med ensam vårdnad

Om någon av föräldrarna efter en separation vill upphäva den gemensamma vårdnaden och få ensam vårdnad, ska en ansökan lämnas in till domstol. Rätten ska då göra en avvägning av vad som är bäst för barnet och har möjlighet att besluta om ensam vårdnad, 6:5 FB. Ett argument för att döma till ensam vårdnad kan vara att ena föräldern vid utövandet av vårdnaden om barnet gör sig skyldig till missbruk eller brister i omsorgen om barnet så att det medför bestående fara för barnets hälsa och utveckling, 6:7 1 och 2 styckena FB.

26 procent av barnen i Sverige bor med en ensamstående förälder, med gemensam eller ensam vårdnad, och bland dem är det vanligast att boendet är hos mamman. Familjesammansättningar med en ensamstående mamma och barn uppgick 2003 till 220 000 eller 21 % av alla barn. Pappor som är vårdnadshavare delar oftast vårdnaden med mamman och har sällan ensam vårdnad. 2003 uppgick antalet familjer med en ensamstående pappa och barn till 50 000, eller 5 % av alla barn.⁵⁷

En ensam vårdnadshavare är också ensam berättigad till barnbidrag för barnen som vårdnaden gäller. Här uppstår ingen konflikt om vem som ska vara bidragsmottagare.

---

⁵⁷ A.a. s. 7.

5 Barnbidrag i Danmark

5.1 Børnefamilieydelse

Det danska barnbidraget heter børnefamilieydelse, eller børnecheck. Det som på danska heter børnebidrag motsvarar det svenska underhållsbidraget och ska betalas av den förälder som inte har barnet boende hos sig. Bestämmelserna om børnefamilieydelsen regleras i lovbekendtgørelse 2000-09-04 nr. 846 om en børnefamilieydelse, børnefamilieydelsesloven. Bidraget utges till alla föräldrar som är försörjningsskyldiga för barn under 18 år, 1 §.

2 § 2 stycket børnefamilieydelsesloven innehåller ett bosättningskrav för barnet, som ska uppehålla sig i Danmark. Denna regel kan i vissa fall åsidosättas. De nordiska länderna har nämligen träffat avtal om en ny Nordisk konvention (2004:114) om social trygghet. Denna konvention innehåller regler som kompletterar förordning (EEG) 1408/71 (se 2.2) och innebär att bestämmelserna i denna förordning även gäller när personer flyttar mellan de nordiska länderna, även om personerna inte är eller har varit anställda eller egenföretagare i förordningens mening eller inte är medborgare i ett EES-land.⁵⁸

Av artikel 4 i Nordiska konventionen framgår, om inget annats sägs i konventionen, att tillämpningen av förordning 1408/71 utsträcks till alla personer som omfattas av konventionen och som är bosatta i ett nordiskt land. Danmark har dock begränsat tillämpningsområdet på bestämmelser i bl.a. kapitel 7 i avdelning III i förordning 1408/71, som innehåller regler om olika familjeförmåner, såsom barnbidrag. Dessa bestämmelser ska endast tillämpas på medborgare i ett nordiskt land.⁵⁹ Av artikel 73 i förordningen, och de särskilda bestämmelserna för Danmark, följer därför att en nordisk medborgare som arbetar i Danmark och vars familj bor i ett annat nordiskt land har rätt till barnbidrag från Danmark.

Børnefamilieydelsen betalas ut en gång per kvartal och första utbetalningen sker kvartalet efter att barnet fötts.⁶⁰ Bidraget är, liksom i Sverige, inte inkomstprövat och inte heller skattepliktigt.⁶¹ Sedan 1990 fördelas børnefamilieydelsen utifrån barnens ålder. 1995 bestämde man tre olika åldersgrupper för bidraget: Babyddelse för barn 0-2 år, utbetalas med 13 480 DKK per år (2005), småbørnsydelse för barn 3-6 år, 12 184 DKK per år och børnefamilieydelse för barn 7-17 år, 9 584 DKK per år. Cirka 1,2

---

⁵⁸ Lag (2004:114) om nordisk konvention om social trygghet, Bilaga.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Tinglev kommune, <http://www.tinglev.dk/page1056.asp>, 2005-05-02.

⁶¹ Danmark DK, danmark.dk/portal/page?_pageid=34,328726&_dad=portal&_schema=PORTAL, 2005-04-19.

miljoner barn i 660 000 familjer i Danmark får de olika typerna av barnbidrag.⁶²

Kapitel 3 i børnefamilieydelseloven innehåller regler om utbetalning av børnefamilieydelse. Huvudregeln i 4 § är att utbetalningen automatiskt sker till mamman. Det kan dock komma att betalas ut till barnet direkt, om kommunen anser det vara för barnets bästa. Lever föräldrarna isär och pappan har forældremyndigheden (vårdnaden) är det i stället han som får bidraget, 4 § 2 stycket. Har föräldrarna gemensam forældremyndighed ska bidraget betalas ut till den förälder som har barnet boende hos sig, 4 § 4 stycket. Vid växelvis boende avgör barnets folkbokföringsadress vem som ska få bidraget.⁶³

5.2 Børnetilskud

Danmark har även något som kallas børnetilskud. Det är ett samlingsnamn för en del extra bidrag som utges till, bland andra, föräldrar med särskilt stora utgifter, t.ex. till följd av tvillingfödslar, eller till föräldrar som är pensionerade.⁶⁴ Till skillnad från børnefamilieydelsen betalas det ut av kommunerna.⁶⁵

5.2.1 Ordinært och ekstra børnetilskud

Ett s.k. ordinært børnetilskud utges till ensamstående (enlige) föräldrar eller till föräldrar som uppbär förtids- eller folkepension (folkepension). Tillskottet uppgår 2005 till 1 060 DKK per kvartal.⁶⁶

Ekstra børnetilskud är kopplat till ordinært børnetilskud. Den förälder som är ensam vårdnadshavare och har barnet boende hos sig, har rätt till ett sådant extra bidrag.⁶⁷ Tillskottet uppgår 2005 till 1 078 DKK per kvartal, oavsett antal barn.⁶⁸

5.2.2 Særligt børnetilskud

Ett s.k. særligt børnetilskud kan utges till barn som mist båda sina föräldrar. Beloppet ligger på 21 648 DKK per år och barnet har även möjlighet att få ett tillägg på 2 784 DKK. Om barnet mist ena föräldern, faderskapet inte är

---

⁶² Skatteministeriet, http://www.skat.dk/tal_statistik/tidsserieoversigter/1294.html, *Børnefamilieydelse*, 2005-08-31.

⁶³ Danmark DK, danmark.dk/portal/page?_pageid=34.328730&_dad=portal&_schema=PORTAL 2005-04-19.

⁶⁴ Danmark DK, 2005-04-19.

⁶⁵ Tinglev kommune, <http://www.tinglev.dk/page291.asp>, 2005-05-02.

⁶⁶ Danmark DK., 2005-10-03.

⁶⁷ Danmark DK, 2005-04-19.

⁶⁸ Danmark DK., 2005-10-03.

fastställt, eller ena eller bägge föräldrarna uppbär pension, kan barnet få ett særligt børnetilskud på 10 824 DKK, samt ett tillägg på 1 392 DKK. Är föräldrarna pensionärer regleras bidraget utifrån deras pensioner.⁶⁹

5.2.3 Flerbørntilskud

Det danska flerbarnstillägget, flerbørntilskud, utbetalas vid flerbarnsfödslar, t.ex. tvilling- eller trillingfödslar och uppgår 2005 till 872 DKK per kvartal för det första barnet och från 2004 betalas 1 744 DKK ut per kvartal för efterföljande barn. Tillägget betalas ut tills barnet fyller sju år.⁷⁰

Sedan 2004 sker en nedtrappning av flerbarnstillägget för det första barnet. Beloppet låg tidigare på 1 744 DKK, men 2004 betalades $\frac{3}{4}$ av bidraget ut, 2005 blev det en hälftendelning, 2006 är bidraget nere i $\frac{1}{4}$ (436 DKK) och från och med 2007 kommer inget flerbarnstillägg att betalas ut för det första barnet.⁷¹

---

⁶⁹ Danmark DK, danmark.dk/portal/page?_pageid=34,328730&_dad=portal&_schema=PORTAL 2005-04-19.

⁷⁰ Danmark DK, 2005-04-19.

⁷¹ Danmark DK, 2005-08-31.

6 Barnbidrag i Norge

6.1 Inledning

Den norska motsvarigheten till det svenska barnbidraget är barnetrygd. Det norska ordet barnebidrag motsvaras i svenskan av underhållsbidrag. I likhet med det danska och svenska barnbidraget är det norska varken skattepliktigt eller inkomstprövat.⁷²

Bakgrunden och syftet med den norska lagstiftningen på området allmänna barnbidrag har många gemensamma drag med den svenska. Den första norska lagen om barnetrygd infördes 1946. Bidraget introducerades för att minska de extrakostnader som normalt följde av att ha barn. Det var även meningen att stödet skulle bidra till en mera rättvis inkomstfördelning mellan familjer med och utan barn.⁷³

6.2 Barnetrygd

Bidraget regleras i lov 2002-03-08 nr 04 om barnetrygd (Barnetrygdloven). Den myndighet som betalar ut barnetrygd är Trygdeetaten, motsvarande Försäkringskassan. Beloppet uppgår till 972 NKK per månad.⁷⁴

Barnetrygden utges för alla barn under 18 år som är bosatta i Norge, 2 § barnetrygdloven. Höjningen av åldersgränsen från 16 till 18 år skedde den 1 juli 2000.⁷⁵ Fram till 1970 betalades inget barnetrygd ut för det första barnet.⁷⁶ Bosättningskravet kan i och med EES-avtalet åsidosättas genom att barnbidrag även ska utbetalas för barn som bor i ett annat EES-land om vårdnadshavaren arbetar i Norge. Den förälder som har barnet stadigvarande boende hos sig har rätt till barnetrygden, 2 §.⁷⁷

För de barn som föds i Norge, sker utbetalning av barnetrygden automatiskt, 14 §. Som huvudregel utges bidraget till mamman, om föräldrarna inte anmält till trygdekontoret att det ska utbetalas till pappan. Bor föräldrarna ihop och båda ansöker om barnbidrag, utges det till mamman, 12 § 1 stycket. Att notera är att det finns en bestämmelse som stadgar att om föräldrarna separerat, men har ett skriftligt avtal om delt bosted (växelvis boende) i enlighet med 36 § 1 stycket Barnelova, kan vardera föräldern få

---

⁷² SOU 2001:24, *Ur fattigdomsfällan*, s. 91.

⁷³ Norge – det officiella norske nettstedet i Sverige, <http://www.norge.se/policy/family/allowance/allowance.htm>, 2005-04-28.

⁷⁴ Norge – det officiella norske nettstedet i Sverige, 2005-04-28.

⁷⁵ SOU 2001:24, s. 92.

⁷⁶ Statistisk sentralbyrå, http://www.ssb.no/emner/historisk_statistikk/aarbok/ht-030430119.html, 2005-04-28.

⁷⁷ Trygdeetaten, *Barnetrygd*, 2004, s. 3 ff.

halva barnetrygden, om de gemensamt framställer krav om detta, 2 § 3 st och 12 § 3st barntrygdloven.

6.2.1 Finnmarkstillegg

Norska staten betalar ut ett extra tillägg till barnetrygden för de barn som är bosatta i Finnmark eller i några kommuner i Nord-Troms. Tillägget uppgår till 320 NKK per månad för varje barn.⁷⁸

6.2.2 Småbarnstillegg och kontantstøtte

Familjer med barn mellan noll och tre år hade fram till 2003 rätt till ett småbarnstillegg och beloppet var 657 NKK per månad. Bidraget var ett tillägg till den vanliga barnetrygden och till det eventuella tillägg som familjer i Finnmark eller Nord-Troms har möjlighet att få.⁷⁹

Småbarnstillegget upphörde den 1 augusti 2003 och samtidigt höjdes kontantstøtten med motsvarande belopp. Beloppet uppgick före 2003 till 3000 NKK per månad. Kontantstøtten är ett skattefritt vårdnadsbidrag som infördes 1998. Det betalas ut för alla barn mellan ett och tre år som inte går på dagis. Beloppet ska motsvara det statsstöd som utbetalas till daghemmen. Tanken är att föräldrar ska kunna ha sina barn hemma utan att förlora ekonomiskt på det. Om barnen börjar på dagis sänks kontantstøtten i en relativ takt. För barn som går på dagis 33 timmar eller mer utgår inget kontantstøtte alls.⁸⁰

6.2.3 Ekstra småbarnstillegg

Ekstra småbarnstillegg utges till ensamstående föräldrar med barn mellan noll och tre år. Föräldern ska uppfylla kraven för utvidet barnetrygd (se 6.3) och för s.k. övergångsstöd enligt 15 kapitlet folketrygdloven. Övergångsstödet är inkomstprövat, kan fås så länge barnet är under åtta år och utges totalt tre år. Det finns även en möjlighet att få övergångsstöd under två månader före födseln. Syftet med stödet är att trygga inkomsten för ensamförsörjare med små barn.⁸¹

Det extra småbarnstillägget utges bara ett per familj, oavsett hur många barn under tre år som bor stadigvarande i samma hushåll. Beloppet ligger på 660 NKK per månad.⁸²

---

⁷⁸ Trygdeetaten, 2004, s. 6.

⁷⁹ Baby.no, <http://www.baby.no/rettigheter/barnetrygd/smaabarn/>, 2005-04-28.

⁸⁰ Adolfsson, Jonas, *Tre av fyra utnyttjar vårdbidrag i Norge*, Världen Idag, 2003-04-17.

⁸¹ SOU 2001:24, s. 96 f.

⁸² Trygdeetaten, 2004, s. 6.

6.3 Utvidet barnetrygd

Av de nordiska länderna är det endast Sverige som inte har något tillägg till ensamstående i sina barnbidragssystem.⁸³ I Norge kan vissa föräldrar uppfylla kraven för att få s.k. utvidet (utvidgat) barnetrygd, vilket innebär att barnbidrag utgår för ett barn mer än det faktiska antalet i ett hushåll. Syftet med tillägget är det ska bidra till att täcka sådana utgifter som en ensamstående förälder får till följd av att bo ensam med barn, 1 § 2 stycket barnetrygdeloven.

För att uppfylla kraven för rätt till utvidet barnetrygd ska föräldern antingen vara skild eller separerad, eller vara ogift och inte sambo med den andre föräldern. Utvidet barnetrygd kan också utges om den andre föräldern varit försvunnen i mer än sex månader.⁸⁴

Sambor med barn från respektive tidigare förhållanden räknas som huvudregel inte som ensamförsörjare och har därmed inte rätt till utvidet barnetrygd. Detta gäller två personer som lever i ett äktenskapsliknande förhållande i ett gemensamt hushåll och endast har gemensamma barn eller har både särkullbarn och gemensamma barn eller som har levt så i 12 månader av de senaste 18 månaderna och endast har särkullbarn.⁸⁵

Rätten till utvidet barnetrygd upphör om den ensamstående föräldern gifter sig, oavsett om det är med den andre föräldern, eller någon annan.⁸⁶ Bestämmelserna om utvidet barnetrygd regleras vidare i 3 kapitlet barnetrygdeloven.

---

⁸³ SOU 2001:24, s. 95.

⁸⁴ Trygdeetaten, 2004, s. 7.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Ibid.

7 Två utredningar om delat barnbidrag

7.1 RFV:s utredning om delat barnbidrag – 2000:3

7.1.1 Bakgrund

Riksförsäkringsverkets (RFV) utredning tar sin utgångspunkt i 1998 års vårdnadsreform, som förordade att föräldrar så långt som möjligt skulle vara överens vid separationer och att gemensam vårdnad skulle utfalla som huvudregel.⁸⁷

Uppdraget var att utifrån ett genderperspektiv utreda om män och kvinnors lika möjligheter att ta del av barnbidraget. Målet var att göra barnbidragslagstiftningen könsneutral, genom att införa en möjlighet för föräldrar med gemensam vårdnad att dela på barnbidraget för samma barn. Förslaget berör alla föräldrar med gemensam vårdnad, oavsett om de är sammanlevande eller särlevande, om de är överens om vårdnaden eller om de tilldömts gemensam vårdnad.⁸⁸

7.1.2 Innehåll

I sin utredning lägger RFV fram tre förslag till lösningar på frågan om delat barnbidrag. Inte något av alternativen anger att barnbidraget bör delas för föräldrar med ensam vårdnad. Istället bör ensamma vårdnadshavare även enligt denna utredning fortsättningsvis uppbära helt barnbidrag, något annat anses orimligt.⁸⁹

Det första förslaget innebär att föräldrar med gemensam vårdnad ska ha möjlighet att efter en gemensam anmälan till Försäkringskassan dela barnbidraget i två lika stora delar. En förutsättning är att föräldrarna är överens om båda ska få dela på bidraget. Det positiva med detta förslag är att båda föräldrarnas ansvar att ta del i vården av sina barn uppmärksammas och värdet av föräldrarnas strävan att nå samförstånd framhålls. Det ligger också i linje både med barnperspektivet och den nya vårdnadslagstiftningen.⁹⁰

---

⁸⁷ RFV Analyserar, 2000:3, *Delat barnbidrag*, Förord.

⁸⁸ A.a. s. 14.

⁸⁹ A.a. s. 16.

⁹⁰ A.a. s. 31 f.

Däremot finns en risk att hela barnbidraget inte kommer barnet till godo och då kan konflikter uppstå mellan föräldrarna. Problemet med att en delning kräver frivillighet är att föräldrar som fått en dom om gemensam vårdnad kan ha svårt att nå enighet i frågan. Förslaget innebär ökade kostnader för administration och handläggning av ärendena hos Försäkringskassan.⁹¹

Av det andra förslaget följer att delat barnbidrag ska införas som huvudregel för de föräldrar som har gemensam vårdnad. Här krävs alltså ingen enighet mellan föräldrarna.⁹² Fördelarna är i stort sett desamma som med det första förslaget, även om det skulle kunna sätta press på en del av de föräldrar som idag inte tar så stort intresse i sina barns liv.

Nackdelarna med förslaget är att en delning av barnbidraget inte är beroende av om föräldrarna är eniga och detta kan leda till fler konflikter mellan föräldrarna.⁹³ RFV:s och vårdnadsutredningens utgångspunkt var dock att föräldrar normalt kan nå samförstånd i frågor om barns försörjning och att de trots personliga dispyter kan enas om vad som är bäst för barnen.⁹⁴

Det kan synas olämpligt att en ensamstående förälder med gemensam vårdnad, ska behöva dela barnbidraget med en frånvarande förälder. Förslaget innebär dock att en delning ska vara huvudregel, naturligtvis måste det finnas möjlighet till undantag.

Det tredje förslaget utarbetades efter att ha diskuterat de båda ytterlighetsalternativens för- och nackdelar och lutar mot ”frivillighetsalternativet”. Det grundar sig på vårdnadsreformens idé om att lagstiftningen ska göra det lättare för föräldrarna att enas i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Om föräldrarna kan komma överens är lösningarna också oftast i linje med barnets bästa.⁹⁵ Därför bör föräldrar med gemensam vårdnad ha möjlighet att gemensamt anmäla om att dela på barnbidraget. Om föräldrarna inte kan enas bör, enligt förslaget, barnets folkbokföringsadress fortsättningsvis vara avgörande för vem av föräldrarna som ska ha rätt till barnbidraget.⁹⁶

Ett delat barnbidrag bör också få följder för rätten till flerbarnstillägg. RFV anser att flerbarnstillägget bör delas om barnbidraget är delat för minst ett av de gemensamma barnen. Denna delning ger en större utjämnande effekt för ombildade familjer med lika stor försörjningsbörda. Den kan i vissa fall leda till att familjer där barnen bor växelvis får lägre bidrag än genom nuvarande system, eftersom de skulle kunna mista ett halvt flerbarnstillägg.

---

⁹¹ RFV Analyserar, 2000:3, s. 32.

⁹² A.a. s. 31.

⁹³ A.a. s. 32.

⁹⁴ A.a. s. 12.

⁹⁵ A.a. s. 33 f.

⁹⁶ A.a. s. 13.

På så vis skulle ett sådant utförande av delat flerbarnstillägg minska statens kostnader.⁹⁷

7.1.3 RFV:s slutsatser

Utredningen visar att alla framlagda förslag om i vilka fall barnbidraget eventuellt skulle kunna delas mellan föräldrarna medför både fördelar och nackdelar. Inget av förslaget är odelat positivt. RFV kommer ändå fram till att det tredje alternativet vore det bästa, nämligen att barnbidraget bör kunna delas för de föräldrar med gemensam vårdnad som gör en överenskommelse om det.⁹⁸ Om föräldrarna inte anmäler till Försäkringskassan att de vill dela barnbidraget bör de regler i ABBL som gäller idag tillämpas.⁹⁹

I de fall ett beslut från Försäkringskassan eller domstolen anger att växelvis boende föreligger skulle barnbidraget som huvudregel kunna delas mellan föräldrarna. Huvudregeln skulle enligt förslaget bortfalla om vårdnadshavarna gör en annan överenskommelse, som innebär att en av dem uppbär hela bidraget, trots ett växelvis boende. En gemensam anmälan till Försäkringskassan måste då göras, för att inte utbetalningen av barnbidraget ska delas på de båda.¹⁰⁰

7.2 Försäkringskassans utredning om könsneutralt och delat barnbidrag 2005

7.2.1 Bakgrund

Riksförsäkringsverket (RFV) fick den 15 juli 2004 återigen i uppdrag av regeringen att utreda förutsättningar för att göra lagstiftningen kring det allmänna barnbidraget och flerbarnstillägget mera könsneutralt.¹⁰¹ Myndigheten avvecklades den 31 december 2004 och från och med 1 januari 2005 har Försäkringskassan övertagit RFV:s ansvar för administrationen av socialförsäkringsfrågor.¹⁰²

I sin utredning börjar Försäkringskassan att betona att barnets bästa ska vara en central utgångspunkt i alla frågor som rör barn.¹⁰³

Försäkringskassan konstaterar inledningsvis också att om en förälder har ensam vårdnad om sitt barn bör bidraget inte kunna delas med den andre

---

⁹⁷ RFV Analyserar, 2000:3, s. 48.

⁹⁸ A.a. s. 35.

⁹⁹ A.a. s. 36.

¹⁰⁰ A.a. s. 40.

¹⁰¹ Försäkringskassan, *Utredning om könsneutralt och delat barnbidrag*, 2005, s. 3.

¹⁰² Prop. 2003/04:152, *Anpassningar med anledning av en ny statlig myndighet för socialförsäkringens administration*.

¹⁰³ Försäkringskassan, 2005, s. 9.

föräldern. Hela bidraget ska fortsättningsvis utges till föräldern med ensam vårdnad. Följden blir att de första utbetalningarna av barnbidraget för många barn kommer att ske till mamman.¹⁰⁴ Utredningen har istället fokuserat på hur barnbidragsreglerna för föräldrar med gemensam vårdnad ska förändras.

Syftet med utredningen är att lagstiftningen så långt det är möjligt ska göras könsneutral. Utredningen har lagt fram ett antal förslag som ämnar lösa de problem som intervjuade separerade föräldrar belyst, som på grund av osämja inte får del av barnbidraget.

Uppdraget var också att genomföra förändringar utan att försvåra tillämpningen eller administrationen samtidigt som systemet fortsättningsvis ska åtnjuta en hög legitimitet.¹⁰⁵

7.2.2 Könsneutralt barnbidrag

Utredningen lägger fram fyra olika lösningar för hur barnbidraget skulle kunna fördelas.

7.2.2.1 Alternativ ett

Det första alternativet Försäkringskassan redogör för i sin utredning går ut på att barnbidraget *ska* delas på hälften för alla barn vars föräldrar har gemensam vårdnad, oavsett om de är sammanlevande eller särlevande.¹⁰⁶ Inga hela barnbidrag ska därigenom betalas ut, förutom till föräldrar som har ensam vårdnad om sina barn.

Redan från första utbetalningen efter barnets födelse ska en delning ske om föräldrarna är gifta. För ogifta föräldrar ska en delning av barnbidraget kunna ske först efter anmälan om gemensam vårdnad.¹⁰⁷

Fördelen med en sådan generell lösning på frågan om delat barnbidrag är att den är okomplicerad och lättadministrerad. Den gör dessutom lagstiftningen könsneutral. Ett delat barnbidrag skapar rimligen inga problem i familjesammansättningar där föräldrarna är sammanlevande. Istället menar Försäkringskassan att en delning visar samhället att båda föräldrarna är lika värdefulla och att deras respektive relation till sina barn är lika viktig.¹⁰⁸

För särlevande föräldrar med gemensam vårdnad kan införandet av sådana generella delningsregler däremot skapa problem. Framförallt om föräldrarna inte kan komma överens om barnets boende och andra frågor rörande vården av barnet.¹⁰⁹

---

¹⁰⁴ Försäkringskassan, 2005, s. 9.

¹⁰⁵ A.a. s. 3.

¹⁰⁶ A.a. s. 11.

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Ibid.

Kostnaden för att betala ut ett barnbidrag är idag 5 kronor och det sker utbetalningar 12 gånger per år, totalt cirka 1 miljon (100 000 barn x 12 utbetalningar), sammanlagt 6 miljoner. Den totala årliga kostnaden för barnbidraget uppgår till 60 miljoner kronor. Av de 100 000 barn som föds i Sverige varje år har föräldrarna gemensam vårdnad om c:a 95% av dem. För dessa skulle kostnaden för utbetalning av barnbidrag dubbleras, om samtliga föräldrar fick dela på barnbidraget, från 5,7 miljoner kronor (95 000 x 5 x 12) till totalt 11,4 miljoner kronor första året. Ökningen kommer att vara lika stor varje år tills alla barn får barnbidrag i linje med de nya reglerna. När detta är genomfört, om 16 år, beräknas den årliga kostnaden för utbetalning av barnbidrag uppgå till 117 miljoner per år mot 60 miljoner kronor idag, nästan en fördubbling av kostnaderna.¹¹⁰

Även administrationskostnaderna kommer att öka, enligt Försäkringskassans beräkningar med 7 miljoner kronor per år, inkluderat kostnader för flerbarnstillägget.¹¹¹

7.2.2.2 Alternativ två

Detta andra alternativ ger föräldrarna stor valfrihet. Innebörden är att om föräldrarna har gemensam vårdnad får de själva komma överens om hur barnbidraget ska delas. De ska i så fall anmäla att de vill ha en förändring av utbetalningen.¹¹² Följden blir att bidraget i vissa fall kan delas ut till endast mamman, i vissa fall endast till pappan och i vissa fall delas ut med hälften var till båda.

Alternativet innebär inga större förändringar jämfört med hur lagstiftningen ser ut idag. Den enda skillnaden är att Försäkringskassan har möjlighet att även betala ut halva barnbidrag.¹¹³

Eftersom detta alternativ kräver en gemensam anmälan från föräldrarna behövs ingen utredning för att ta reda på hur barnbidraget lämpligast bör utbetalas. Däremot ska en manuell registrering ske, till en beräknad kostnad av 75 kronor per ärende, något lägre än vanligt p.g.a. att någon utredning inte behövs. Försäkringskassan beräknar i sin utredning att cirka hälften av föräldrarna som idag har gemensam vårdnad om sina barn skulle vara intresserade av att dela barnbidraget. Den initiala kostnaden för handläggningen skulle då uppgå till 34-35 miljoner kronor (450 000 x 75 = 33,7 miljoner kronor). Kostnaden ökar för dessa dubbla utbetalningar med 27 miljoner kronor per år.¹¹⁴

Det föds cirka 100 000 barn i Sverige varje år. Av dessa har föräldrar gemensam vårdnad om cirka 95 000. Om hälften av dessa anmäler delad

---

¹¹⁰ Försäkringskassan, 2005, Bilaga 2.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² A.a. s. 12.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ A.a. Bilaga 2.

utbetalning kommer kostnaderna för handläggning och utbetalning av barnbidrag och flerbarnstillägg att öka med 6 miljoner kronor per år: $45\ 000 \times 75 = 3,3$ miljoner kronor, $45\ 000 \times 12 = 2,7$ miljoner kronor.¹¹⁵

7.2.2.3 Alternativ tre

Detta alternativ från Försäkringskassan går ut på att om föräldrarna har gemensam vårdnad *ska* de alltid välja vem barnbidraget ska betalas ut till. Om ingen anmälan görs ska bidraget betalas ut till mamman.¹¹⁶ Enligt alternativ tre bör bidraget alltså inte kunna delas på hälften.

Det finns många föräldrar som, trots att de har gemensam vårdnad om sina barn, i praktiken själva har hand om hela vården. Dessa ska enligt förslaget fortfarande ha möjlighet att anmäla att bidraget ska betalas ut till dem.¹¹⁷

Försäkringskassan kommer i sin utredning fram till att denna lösning gör lagstiftningen på området könsneutral. Föräldrarna måste komma överens om vem som ska vara bidragsmottagare. Försäkringskassan menar att syftet med vårdnadslagstiftningen uppfylls genom en sådan konsensuslösning, eftersom föräldrar i samförstånd är det bästa för barnet.¹¹⁸

Problem kvarstår dock hos de föräldrar som p.g.a. osämja inte kan komma överens. Om ingen anmälan görs blir mamman automatiskt bidragsmottagare och pappan har ingen möjlighet att få till stånd en ändring. Försäkringskassan anser inte att lösningen då föräldrar inte är överens, d.v.s. då utbetalning till mamman ska ske, nödvändigtvis står i konflikt med könsneutraliteten.¹¹⁹ Det är dock inte någon självklar lösning, därför skulle en samförstånds lösning vara det bästa både för föräldrarna och för barnet.

Detta alternativ innebär ökade kostnader för utbetalningen av barnbidraget eftersom man kan välja olika bidragsmottagare för barn i samma barnkull. Idag betalas samtliga barnbidrag i en barnkull normalt ut till samma bidragsmottagare.¹²⁰

Handläggningskostnaden för varje anmälan beräknas även här till 75 kronor per ärende. Kostnaden för den ökade handläggningen när anmälan ska göras för de 95 000 barn vars föräldrar har gemensam vårdnad uppgår då till 7,1 miljoner kronor per år ($95\ 000 \times 75$).¹²¹

7.2.2.4 Alternativ fyra

Det sista alternativet om könsneutralt och delat barnbidrag innebär att barnbidraget *får* delas på hälften om föräldrarna har gemensam vårdnad och

---

¹¹⁵ Försäkringskassan, 2005, Bilaga 2.

¹¹⁶ A.a. s. 13.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ A.a. s. 14.

¹¹⁹ Ibid.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ A.a. Bilaga 2.

har barnet växelvis boende hos sig. Förslaget gäller endast dessa föräldrar. Ett växelvis boende behöver inte innebära att ett barn bor halva tiden hos vardera föräldern. Även om barnet bor något längre tid hos den ena föräldern kan förutsättningarna för växelvis boende anses föreligga.¹²²

Idag är det vanligast att det är mamman som vid ett växelvis boende får barnbidraget, även om pappan tar lika stor del i vården av barnet.¹²³

Om föräldrarna till barn med växelvis boende inte kan komma överens om att dela barnbidraget finns det ändå en möjlighet att genomföra delningen. Då får den ena föräldern, enligt detta alternativ, göra anmälan om delat barnbidrag och det delas då om det finns en dom som vunnit laga kraft, eller om det finns ett avtal som socialnämnden godkänt, som visar att växelvis boende föreligger. Detta gäller också om det betalas ut underhållsstöd för barnet, enligt 3 § 2 stycket lagen (1996:1030) om underhållsstöd.¹²⁴

Idag har cirka 90 000 barn ett växelvis boende. Handläggningsskostnaden för ett ärende om barnbidrag och flerbarnstillägg uppgår till cirka 130 kronor. Utgångspunkten i Försäkringskassans beräkningar är att 2/3 av föräldrarna med växelvis boende barn gör en gemensam anmälan. Kostnaderna kommer då att uppgå till cirka 8 miljoner kronor ($60\,000 \times 130 = 7,8$ miljoner). Kostnaden för de dubbla utbetalningarna kommer att öka med cirka 4 miljoner kronor per år ($60\,000 \times 5 \times 12$).¹²⁵

7.2.3 Könsneutralt flerbarnstillägg

Försäkringskassan har i sin utredning lagt fram tre olika alternativ till hur flerbarnstillägget ska fördelas. Hur tillägget ska konstrueras är beroende av vilken lösning man kommer fram till vad gäller barnbidragets uppdelning.

7.2.3.1 Alternativ ett

Detta första alternativ från Försäkringskassan innebär att ett nytt ekonomiskt stöd till flerbarnsfamiljer införs. Detta ska vara *skiljt från barnbidraget*. Försäkringskassan exemplifierar med ett utökat särskilt bidrag med stöd i reglerna om bostadsbidrag. Därigenom kan även den förälder som barnet inte är folkbokfört hos nyttja bidraget.¹²⁶

Följden av införandet av ett bidrag som stödjer sig på bostadsbidraget istället för barnbidraget är att det inte kommer alla flerbarnsfamiljer till del. Bostadsbidraget är ju, till skillnad från barnbidraget, inkomstprövat, och ett utökat särskilt bostadsbidrag skulle därför endast utbetalas till de ekonomiskt svagaste barnfamiljerna.¹²⁷ Men då riskerar det ursprungliga

---

¹²² Försäkringskassan, 2005, s. 14.

¹²³ A.a. s. 15.

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ A.a. Bilaga 2.

¹²⁶ A.a. s. 15.

¹²⁷ Försäkringskassan, 2005, s. 15.

syftet med flerbarnstillägget att gå förlorat. Därför behöver införandet av ett sådant bidrag först utredas vidare.

7.2.3.2 Alternativ två

Alternativ nummer två går ut på att flerbarnstillägget ska *delas på hälften* om barnbidraget är delat för åtminstone ett av de barn som föräldrarna har gemensam vårdnad om. Föräldrarna ska alltså uppbära minst tre barnbidrag, men de kan vara hela eller halva.¹²⁸

Konsekvensen av en sådan lösning är att flerbarnstillägget för vissa barn kan bli lägre än det är idag. För en förälder med tre barn, där ett av barnen bor stadigvarande och två har ett växelvis boende, skulle ett helt och två halva barnbidrag utgå. Flerbarnstillägget skulle då uppgå till $254/2 = 127$ kronor, mot 254 kronor idag. Den andre föräldern, som bara har två halva barnbidrag, eftersom två av barnen bor växelvis, får däremot inget flerbarnstillägg alls.¹²⁹

Familjesammansättningar kan dock vara ännu mera komplicerade och då får alternativet med hälftindelning av flerbarnstillägget mera långtgående konsekvenser.¹³⁰

7.2.3.3 Alternativ tre

Det sista alternativet som försäkringskassan lagt fram i sin utredning innebär att flerbarnstillägget *delas proportionerligt* i förhållande till de antal barnbidrag som föräldrarna uppbär. Kravet är att barnbidraget ska vara delat för minst ett av de barn som föräldern har vårdnaden om.¹³¹

Enligt detta alternativ sker först en uppdelning av barn som en förälder uppbär helt barnbidrag för och barn som vardera föräldern får ett halvt barnbidrag för. För de barn som ett helt barnbidrag uppbärs för sker delningen genom att flerbarnstilläggsbeloppet för samtliga barn delas med antalet barn. Därefter multipliceras summan med det antal barn som helt barnbidrag uppbärs för. För de barn som halvt barnbidrag uppbärs för sker delningen genom att flerbarnstillägget, på samma sätt som ovanstående, delas med antalet barn. Summan delas därefter med hälften och multipliceras med antalet barn som halvt barnbidrag uppbärs för. Sedan räknas summan av de två uträkningarna ihop och visar det aktuella flerbarnstillägget.¹³²

Om en förälder med tre barn (se 7.2.3.2.), där ett barn bor stadigvarande och två barn bor växelvis hos båda föräldrarna, väljer att dela barnbidraget, uppbär han eller hon ett helt och två halva barnbidrag. Flerbarnstillägget för

---

¹²⁸ A.a. s. 16.

¹²⁹ A.a. s. 16 och Bilaga 3, typfall 3.

¹³⁰ A.a. s. 16.

¹³¹ Ibid.

¹³² Ibid.

tre barn är 254 kronor. Varje barns andel är $254/3 = 85$ kronor. De två barn som bor växelvis genererar $85/2 = 42,50$ kronor per barn till vardera föräldern.¹³³

Föräldern med ett helt och två halva barnbidrag får ett proportionerligt flerbarnstillägg som uppgår till $85 + 42,50 + 42,50 = 170$ kronor. Föräldern med två halva barnbidrag får inte heller enligt denna lösning något flerbarnstillägg och konsekvensen med en sådan delning av flerbarnstillägget blir alltså att kostnaderna för tillägget minskar med $254 - 170 = 84$ kronor jämfört med nuvarande regler.¹³⁴

Detta är det mest komplicerade av de tre alternativen Försäkringskassan redovisar, genom att det både är svårförståeligt och svårt att administrera. Alternativet verkar, enligt utredarna, ändå vara det mest lämpliga ur kostnads- och rättvisehänseende. Följden av en tillämpning av detta alternativ blir att en förälder som uppbär ett helt och två halva barnbidrag inte har rätt till fullt flerbarnstillägg för tre barn. Detta anser Försäkringskassan vara helt riktigt, eftersom de två barn, för vilka föräldern uppbär halvt barnbidrag, inte bor hos den föräldern på heltid, utan har ett växelvis boende hos båda föräldrarna.¹³⁵

7.2.4 Kostnader

Försäkringskostnaderna för barnbidrag och flerbarnstillägg uppgick 2004 till knappt 21 miljarder kronor och administrationskostnaderna var cirka 75 miljoner kronor.¹³⁶

Försäkringskassans utredning visar att alla framförda alternativ till dagens barnbidragssystem är dyrare än det nuvarande. Några av alternativen är dyrare på kort sikt och några på lång sikt.¹³⁷ Men det slutgiltiga förslaget är ändå det mest kostnadseffektiva. Beräkningar som Försäkringskassan har gjort visar att de administrativa kostnaderna det första året kommer att uppgå till 25 miljoner kronor, för att därefter minska till 11 miljoner kronor per år.¹³⁸

Försäkringskassan framlägger två alternativa lösningar på hur finansieringen av reformen ska se ut. Ett alternativ är att kostnaderna är självbärande, d.v.s. de ökade kostnaderna kommer att tas från de grupper som delar barnbidraget, genom att ta ut en avgift eller genom att sänka bidragsbeloppen som därigenom kommer att minska för varje enskilt barn.

---

¹³³ Försäkringskassan, 2005, s. 17 och Bilaga 3, typfall 3.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ A.a. s. 17.

¹³⁶ A.a. s. 7.

¹³⁷ A.a. s. 4.

¹³⁸ A.a. s. 18.

Det andra alternativet är att minska periodiciteten i utbetalningarna, t.ex. genom utbetalning en gång per kvartal.¹³⁹

7.2.5 Försäkringskassans slutsatser

Försäkringskassan kommer till slutsatsen att reglerna om barnbidrag inte kan göras könsneutrala fullt ut. Det är rimligt att ett nyfött barn står under mammans vårdnad om föräldrarna inte är gifta med varandra. Först efter att faderskapet bekräftats och föräldrarna anmält gemensam vårdnad kan pappan få vårdnaden.¹⁴⁰ Eftersom barnbidraget ska utbetalas till vårdnadshavaren är det också rimligt att bidraget tillfaller mamman i början av ett barns liv.¹⁴¹

Försäkringskassan påpekar vidare att en förälder som har ensam vårdnad om sitt barn även i framtiden bör få hela barnbidraget.¹⁴² Ändrade regler om utbetalning av barnbidrag kommer enligt förslaget inte att påverka föräldrar med ensam vårdnad, eftersom bidraget bara ska kunna delas när barnet har två vårdnadshavare.

Försäkringskassans slutliga förslag om delat barnbidrag är en kombination av olika presenterade alternativ. Innebörden är att alla föräldrar alltid ska välja vem av dem som ska uppbära barnbidraget, alternativ 3, och att föräldrar med gemensam vårdnad som har barnen växelvis boende hos sig får dela lika på bidraget, alternativ 4. Om ingen anmälan om bidragsmottagare görs ska utbetalning ske till mamman.¹⁴³ Fokus ligger alltså på det växelvisa boendet och att föräldrarna är eniga om att dela bidraget mellan sig. Utgångspunkten är att de föräldrar som kan komma överens om lösningar för barnets boende och umgänge med vardera föräldern även kan komma överens om hur barnbidraget ska fördelas.

Avseende flerbarnstillägget förordar Försäkringskassan alternativ 3, att det delas proportionerligt i förhållande till antalet barnbidrag som föräldrarna uppbär, om barnbidraget är delat för minst ett av barnen.¹⁴⁴ Detta förslag förutsätter ett växelvis boende och skulle ur ekonomiskt hänseende vara mest rättvist för föräldrarna, eftersom barnen inte bor hos samma förälder hela tiden. Eftersom föräldrarna förutsätts dela på kostnaderna vid ett växelvis boende bör de också få dela på bidraget.

Det förslag som Försäkringskassan har kommit fram till får olika ekonomiska följder för olika familjesammansättningar. Föräldrar som sammanlever och har gemensam vårdnad om sina barn kommer inte att

---

¹³⁹ Remissammanställning, *Återrapportering av regeringsuppdrag avseende könsneutralt barnbidrag*, Socialdepartementet, 2005, s. 20.

¹⁴⁰ Försäkringskassan, 2005, s. 17.

¹⁴¹ A.a. s. 9.

¹⁴² A.a. s. 17.

¹⁴³ A.a. s. 18.

¹⁴⁴ Remissammanställning, 2005, s. 8.

märka någon praktisk skillnad. Dessa har vanligen sammanblandad ekonomi. Förändringen kommer istället för särlevande föräldrar med gemensam vårdnad och växelvis boende, som nu får möjlighet att dela barnbidraget med den andre föräldern. För de mammor, som tidigare uppburit hela bidraget, innebär förslaget en bidragsminskning, medan för de pappor, som tidigare inte alls fått del av barnbidraget, innebär förslaget en bidragsökning.¹⁴⁵

7.2.6 Remissinstanser

Försäkringskassans utredning har varit ute på remiss hos 33 olika myndigheter och intresseorganisationer.¹⁴⁶ 22 av dessa har inkommit med remissvar.¹⁴⁷ Nedan redovisas ett urval av dessa. Av de instanser som lämnat synpunkter på hela eller delar av förslaget är majoriteten positiv till förslaget som helhet (9 av 13 instanser). Drygt hälften (9 av 15 instanser) tillstyrker/har inget att erinra mot alternativ 3 avseende könsneutralt barnbidrag. Drygt hälften (12 av 20 instanser) tillstyrker/har inget att erinra mot alternativ 4 avseende könsneutralt barnbidrag och en majoritet (11 av 14 instanser) tillstyrker/har inget att erinra mot alternativ 3 avseende könsneutralt flerbarnstillägg.¹⁴⁸ Förutom dessa ställer sig några instanser tveksamma eller tillstyrker med reservation. Bara ett fåtal avstyrker hela eller största delen av förslaget.

7.2.6.1 Remissinstanser som tillstyrker hela eller delar av förslaget

Kammarrätten i Göteborg har i sak inget att erinra mot Försäkringskassans presenterade förslag i sin helhet.¹⁴⁹ Domstolen anser dock att definitionen av växelvis boende i förslaget till ny författningstext, 4 § första stycket, ska vara densamma som definitionen i 3 § andra stycket lagen (1996:1030) om underhållsstöd. Anledningen till detta är att det enligt författningsförslaget ska vara möjligt för föräldrar med växelvis boende barn att dela på barnbidraget och det görs en hänvisning till lagen om underhållsstöd.¹⁵⁰

Länsrätten i Skåne län tillstyrker alternativ 4, att föräldrar till barn som bor växelvis ska få dela barnbidraget och anser det vara angeläget att föräldrar kan dela barnbidraget lika när ett växelvis boende föreligger. Det är viktigt att båda föräldrarna behandlas likvärdigt i fråga om barnbidrag och flerbarnstillägg, eftersom detta underlättar för barnet att ha en god och nära kontakt med båda sina föräldrar.¹⁵¹

---

¹⁴⁵ Försäkringskassan, 2005, s. 18.

¹⁴⁶ Se Bilaga A.

¹⁴⁷ Remissammanställning, 2005, s. 5.

¹⁴⁸ A.a. s. 9 f.

¹⁴⁹ A.a. s. 10.

¹⁵⁰ A.a. s. 21 f.

¹⁵¹ Remissammanställning, 2005, s. 10 f.

Däremot ställer sig länsrätten tvekan till alternativ 3, att föräldrarna alltid ska välja till vem av dem barnbidraget ska betalas ut. Idag finns nämligen redan en sådan möjlighet och kanske skulle det vara tillräckligt att upplysa föräldrar om att detta alternativ existerar. Alternativ 3 ger inte heller någon lösning för de föräldrar som inte kan komma överens. Istället kan alternativet för dessa föräldrar medföra längre handläggningstider och därmed ökade kostnader för Försäkringskassan.¹⁵²

Förslaget om att flerbarnstillägget ska delas proportionerligt i förhållande till antalet barnbidrag som föräldrarna uppbär, alternativ 3, anser länsrätten vara rättvist och tilltalande.¹⁵³

Länsrätten anser däremot inte att frågan om hur de ökade kostnaderna för reformen ska finansieras är löst. En sänkt bidragsnivå är inte något att eftersträva.¹⁵⁴

Socialstyrelsen tillstyrker alternativ 4. Socialstyrelsen tar utgångspunkt i hur barnets intressen på bästa sätt kan tillgodoses genom Försäkringskassans förslag. På frågan om sammanlevande föräldrar bör kunna anmäla vem av dem som ska få barnbidraget utbetalat till sig har Socialstyrelsen inga synpunkter eftersom en sådan lösning inte nämnvärt påverkar barnets försörjning. Föräldrar som ordnat ett växelvis boende för sina barn bör enligt socialstyrelsen kunna få dela på barnbidraget, i enlighet med Försäkringskassans förslag. Men förslaget ger inga svar på frågor om hur barnet ska bo och vem av föräldrarna som ska stå för olika kostnader för barnet, t.ex. barnomsorg.¹⁵⁵ De föräldrar som kan samarbeta i frågor om boende, ekonomi m.m. skulle i praktiken själva kunna dela upp bidraget mellan sig.

Förslaget skulle kunna underlätta för de pappor som tar en aktiv del i vårdsnaden om barnet, men som p.g.a. mamman inte får någon del i barnbidraget. Detta kan i sin tur komma barnet till godo. Problemen kvarstår dock hos de särlevande föräldrar med gemensam vårdnad som har samarbetssvårigheter. En möjlighet för dem att dela barnbidraget skulle enligt socialstyrelsen inte lösa några konflikter utan snarare leda till fler konflikter om hur kostnaderna för barnet ska fördelas.¹⁵⁶

På frågan om alternativ 3 avseende flerbarnstillägget tillstyrker socialstyrelsen Försäkringskassans förslag, om en proportionell delning av flerbarnstilläggen till särlevande föräldrar med växelvis boende barn. Dock påpekar socialstyrelsen att de totala beloppen som idag utgår till barnfamiljer som uppbär flerbarnstillägg skulle minska beroende på hur barnen bor och om föräldrarna väljer att dela barnbidraget eller inte. Detta

---

¹⁵² A.a. s. 10.

¹⁵³ A.a. s. 11.

¹⁵⁴ A.a. s. 20.

¹⁵⁵ A.a. s. 11 f.

¹⁵⁶ Socialstyrelsens yttrande över Försäkringskassans återrapportering av regeringsuppdrag avseende könsneutralt barnbidrag (S2004/5213/SF), s. 1, 2005.

blir konsekvensen om flerbarnstillägget ska delas i de fall barnbidraget delas, vilket får negativa följder för barnens försörjning.¹⁵⁷

Barnombudsmannen (BO) påpekar att frågan inte primärt handlar om jämställdhet utan om barns rätt till ekonomiskt bistånd för att grundläggande levnadsomkostnader ska kunna täckas.¹⁵⁸ BO ser en risk i att införa alternativ 3, att föräldrarna med gemensam vårdnad tillsammans ska komma överens om vem som ska vara bidragmottagare, då det i några fall kan resultera i otillbörlig maktutövning och utpressning. Förslaget skulle då vara till direkt skada för barnet i stället för till barnets bästa.¹⁵⁹ Lagstiftaren och myndigheter litar för mycket på separerade föräldrars förmåga att kunna enas i frågor rörande gemensamma barn.¹⁶⁰

BO tillstyrker däremot alternativ 4 om delat barnbidrag vid växelvis boende, men ställer som krav att även de stora kostnaderna för barnomsorgen ska kunna delas upp mellan föräldrarna. Annars riskerar förslaget att drabba ekonomiskt svaga grupper, framförallt ensamstående föräldrar med låg inkomst. En likadelning av barnbidraget skulle också kunna leda till fler konflikter än idag, framförallt i de familjer där det föreligger oenighet om barnets vård. För de föräldrar som är eniga innebär förslaget ingen praktisk skillnad. I övriga fall behövs en dom vilket skulle kunna innebära att antalet domstolsprocesser ökar, då föräldrarna ser att de kan tjäna pengar på det.¹⁶¹

Alternativ 3 avseende flerbarnstillägget avstyrker BO, med motiveringen att förslaget innebär att beloppet som betalas ut till barnfamiljerna totalt sett minskar.¹⁶²

Jämställdhetsombudsmannen (JämO) tillstyrker hela förslaget med reservationen att även kostnaderna måste delas lika mellan föräldrarna. JämO hänvisar till de åtta typfall som återfinns i Försäkringskassans utredning, vilka visar att kvinnornas disponibla inkomst kommer att minska om reformen genomförs. Vanligast är att kvinnor tar något större ansvar än män i den gemensamma vårdnaden och i kostnaderna. Följden blir att de som betalar mest för barnen blir de som förlorar mest ekonomiskt på reformen. Därför måste i så fall inte bara barnbidraget, utan även kostnaderna för barnet delas lika mellan föräldrarna.¹⁶³ Båda föräldrarna bör kunna avkrävas kostnaden för barnomsorg och fritidsverksamhet.¹⁶⁴

JämO diskuterar också konsekvenserna av en möjlighet för ena föräldern att anmäla delat barnbidrag. I praktiken existerar lösningar där vårdnaden är

---

¹⁵⁷ A.a. s. 1 f.

¹⁵⁸ Remissammanställning, 2005, s. 6.

¹⁵⁹ A.a. s. 12.

¹⁶⁰ A.a. s. 6.

¹⁶¹ A.a. s. 12.

¹⁶² A.a. s. 13.

¹⁶³ Remissammanställning, 2005, s. 13 f.

¹⁶⁴ JämO:s yttrande över återrapportering av regeringsuppdrag avseende könsneutralt barnbidrag (S2004/5213/SF), 2005, s. 2.

gemensam men där den ene föräldern, vanligtvis mamman, har hela eller den största delen av vården av barnet och därmed även de flesta kostnaderna. En möjlighet att dela barnbidraget i ett sådant fall skulle få negativa konsekvenser för den föräldragruppen, vilket också barnet skulle förlora på. JämO anser att det bör ställas krav på en bidragsmottagare att vara delaktig i vården av barnet och även i kostnaderna. Annars måste barnbidrag och flerbarnstillägg, som felaktigt utbetalats till den andre föräldern, kunna återkrävas.¹⁶⁵

JämO slår fast att förslaget innebär ökade kostnader, men att det är av stor vikt med en så könsneutral lagstiftning som möjligt. Det är därför rimligt att kostnaden blir något högre än idag.¹⁶⁶

Om reformen genomförs bör kostnaderna fördelas på alla bidragsmottagare, inte bara på de föräldrar som anmäler en mottagare eller väljer att dela barnbidraget. Annars är det troligt att de avstår från att dela bidraget av ekonomiska skäl och då är reformen i praktiken meningslös.¹⁶⁷

Uppsala Universitet Juridiska fakultetsstyrelsen tillstyrker hela förslaget med den reservationen att barnbidraget inte bör delas vid växelvis boende om endast den ene föräldern ansöker. Detta skulle nämligen kunna leda till fler tvister mellan föräldrarna. Alternativ 3 avseende barnbidrag medför ingen reell skillnad mot idag och det är därför tveksamt om den ökade kostnaden som förslaget medför är berättigad.¹⁶⁸

Alternativ 4 avseende barnbidraget har fakultetsstyrelsen inga sakinvändningar emot, så länge ansökan till Försäkringskassan sker från båda föräldrarna gemensamt. Det är däremot tveksamt om de ökade kostnaderna är motiverade. Men för att kunna införa ett delat barnbidrag bör ett kriterium om fördelningen av kostnaderna för barnet mellan föräldrarna ställas upp. Tar de inte lika stor del i kostnaderna, uppstår risken att barnet blir förloraren vid en reformering av barnbidraget, genom att dess intressen inte kan tillgodoses på ett lika tillfredsställande sätt som genom det rådande systemet.¹⁶⁹

Förslaget om hur finansieringen skulle lösas genom att kostnaderna skulle bäras av systemet är inte en acceptabel lösning, eftersom bidragsbeloppen därigenom minskar. I slutändan är det barnen som förlorar på ett sådant system.¹⁷⁰

Familjerättsociomernas Riksförening (FSR) tillstyrker inte alternativ 3, eftersom det idag inte har någon direkt betydelse vem av föräldrarna i en sammanlevande familj som är bidragsmottagare. Införandet av en sådan

---

¹⁶⁵ Remissammanställning, 2005, s. 13 f.

¹⁶⁶ Ibid.

¹⁶⁷ A.a. s. 20.

¹⁶⁸ A.a. s. 15 f.

¹⁶⁹ Remissammanställning, 2005, s.15 f.

¹⁷⁰ A.a. s. 20 f.

lösning skulle orsaka onödiga kostnader och göra frågan mera komplicerad än den är idag.¹⁷¹ Det är inte heller väsentligt vem av föräldrarna som är bidragsmottagare, utan det viktiga är att föräldern ser till att bidraget kommer barnet tillgodo.¹⁷²

FSR tillstyrker däremot alternativ 4 när det är till barnets bästa, men påpekar att det inte alltid går att göra en tydlig gränsdragning mellan ett varaktigt boende hos båda föräldrarna och ett varaktigt boende hos den ene föräldern och ett extensivt umgänge med den andre. Utredningen definierar inte växelvis boende närmre.¹⁷³

Frågan om reformerat flerbarnstillägg anser föreningen bör utredas i ett annat sammanhang, men menar ändå att det föreslagna alternativ 3 är lämpligare än nuvarande system. Konsekvensen för ensamstående mammor med växelvis boende barn, som tidigare haft hela barnbidraget, blir att de får lägre bidrag om de måste dela barnbidraget med barnets andra förälder. För att systemet ska fungera måste de särlevande papporna få ett utökat ekonomiskt ansvar och ta en större del i de stora kostnaderna, såsom kläder och barnomsorg.¹⁷⁴

Kostnaderna för reformen bör behandlas ur ett barnperspektiv. Det är olämpligt att belasta endast de barn som har ett växelvis boende. De har troligtvis lika stort behov av barnbidraget som andra barn har. Därför bör kostnaderna läggas på hela barnbidragssystemet.¹⁷⁵

Rädda barnen instämmer i alternativ 3, att föräldrar alltid ska välja till vem barnbidraget skall betalas ut. På så sätt lyfts jämställdheten mellan föräldrarna fram och detta är positivt för barnets utveckling. Rädda barnen hänvisar till FN:s konvention om barnets rättigheter, som betonar att båda föräldrarna har ett gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling.¹⁷⁶

Vad gäller alternativ 4, anser Rädda barnen att föräldrar som har ordnat ett växelvis boende för sina barn ska kunna dela barnbidraget endast om de är överens om detta. Annars ska barnets folkbokföringsadress styra vem av föräldrarna som blir bidragsmottagare. Effekten av ett delat barnbidrag skulle annars kunna bli negativ för ensamstående föräldrar med svag ekonomi. Om den ene föräldern i praktiken står för de största kostnaderna, t.ex. barnomsorg, men får ett lägre underhållsstöd, p.g.a. att barnet anses bo växelvis, drabbar detta i slutändan barnets möjligheter till en god utveckling.¹⁷⁷

---

¹⁷¹ A.a. s. 17.

¹⁷² A.a. s. 7.

¹⁷³ A.a. s. 17.

¹⁷⁴ Ibid.

¹⁷⁵ A.a. s. 21.

¹⁷⁶ Remissammanställning, 2005, s. 17.

¹⁷⁷ A.a. s. 17 f.

Föreningen Söndagsbarn stödjer alternativ 4 avseende barnbidraget och alternativ 3 avseende flerbarnstillägget, eftersom man måste anpassa lagstiftningen på området efter hur samhället ser ut idag. Föreningen utgår ifrån att föräldrar med växelvis boende barn redan skall dela på kostnaderna för barnen. Det är då rimligt att även kunna dela på barnbidraget, som föräldrarna skall använda till dessa kostnader. Alternativ 4 är könsneutralt och rättvist och främjar barn till föräldrar som är aktiva i sina barns vardag.¹⁷⁸

En proportionerlig fördelning av flerbarnstillägget fungerar rättvist även i större familjesammansättningar. En lagstiftning som är rättvis skapar gynnsamma förutsättningar för ett aktivt deltagande från båda föräldrarna, något som är positivt för barnen.¹⁷⁹

Sveriges Makalösa Föräldrar anser att det är angeläget att uppvärdera männen som föräldrar. Därför bör alternativ 4 avseende barnbidraget genomföras. Även alternativ 3 är ett bra förslag. Fastän reformen kan bli verkningslös och kostsam för ett mindre antal föräldrar, bör förslaget ändå genomföras.¹⁸⁰

Föreningen Enastående Föräldrar instämmer i alternativ 3 avseende barnbidraget och alternativ 4 i den delen som ger föräldrarna möjlighet att gemensamt anmäla önskan om delning av barnbidraget. Föreningen anser inte att barnbidraget ska kunna delas om endast en av föräldrarna gör en anmälan om det och det finns en dom som vunnit laga kraft eller ett av socialnämnden godkänt avtal, som visar att ett växelvis boende föreligger.¹⁸¹

Föreningen menar att förslaget strider mot principerna om att all lagstiftning ska ske utifrån ett jämställdhetsperspektiv och att hänsyn skall tas till barnets bästa.¹⁸² Ingen undersökning har gjorts där man diskuterat eventuella konsekvenser för de barn som påverkas av ett delat barnbidrag, trots det uttalade barnperspektivet i utredningen.¹⁸³ Förslaget medför en reell sänkning av ensamstående mödrars disponibla inkomster och medverkar till att minska förutsättningarna för att ensamstående mödrar och fäder på ett jämställt sätt ska kunna försörja sina barn.¹⁸⁴

7.2.6.2 Remissinstanser som avstyrker förslaget

Lunds Universitet Juridiska fakultetsstyrelsen avstyrker förslaget, men instämmer med Försäkringskassan om att barnbidraget i första hand är till

---

¹⁷⁸ A.a. s. 18.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ A.a. s. 19.

¹⁸² Remissammanställning, 2005, s. 19 f.

¹⁸³ A.a. s. 8.

¹⁸⁴ A.a. s. 19 f.

för barnet och inte huvudsakligen ska bli någon fråga om jämställdhet mellan föräldrarna. Alternativ 3 avseende barnbidraget medför ingen reell skillnad jämfört med idag, förutom att utbetalningen av det första barnbidraget eventuellt skjuts upp något. Alternativet medför trots det en ökad administrativ kostnad, som inte är berättigad.¹⁸⁵

Vad gäller alternativ 4 anser Juridiska fakultetsstyrelsen, liksom Försäkringskassan, att de flesta föräldrar som valt växelvis boende för sina barn kan komma överens om barnets försörjning. Därför finns det ingen anledning att lagstifta för dessa personer. De föräldrar som är oeniga måste ändå lösa fördelningen av kostnaderna för barnet, såsom för barnomsorg. Om fördelningen av barnbidrag skulle regleras genom lagstiftning skulle detta troligtvis inte minska tvisterna. Antalet tvister riskerar istället att öka.¹⁸⁶

Både i nuvarande system och i Försäkringskassans förslag föreligger en risk för snedfördelning av barnbidraget. Men eftersom det inte är möjligt att göra in casu-bedömningar av hur varje enskild familj skulle behöva fördela bidraget bör det i enlighet med det befintliga systemet även fortsättningsvis utgå till endast en person. Även ur ett kostnadsperspektiv är detta att föredra, eftersom en delning av barnbidraget kommer att medföra ökade administrativa kostnader.¹⁸⁷

Juridiska fakultetsstyrelsen föreslår däremot att den förälder som är berättigad till barnbidraget blir ansvarig för särskilda kostnader som ligger i vården. På så sätt kan antalet tvister minskas. Det bör också betonas att det allmänna barnbidraget är tänkt att vara till för barnet.¹⁸⁸

Försäkringskassans förslag till hur reformen ska finansieras, att låta systemet vara självbärande, innebär minskade bidragsbelopp. Denna strävan efter jämställdhet mellan föräldrarna skulle därmed få företräde framför principen om barnets bästa.¹⁸⁹

Sveriges Kvinnojourers Riksförbund avstyrker Försäkringskassans förordade alternativ 3 och 4 och instämmer istället i alternativ 2, som innebär att föräldrarna själva får komma överens om hur barnbidraget ska utbetalas, till ena föräldern, eller till båda med en hälftindelning. Det kan dock uppstå problem i de situationer där mammor är utsatta för våld av barnets pappa. Därför betonas vikten av att familjeutredare är uppmärksamma på signaler som antyder att våld förekommer i familjen.¹⁹⁰

---

¹⁸⁵ Lunds Universitet Juridiska fakultetsstyrelsen, *Remiss: Återrapportering av regeringsuppdraget avseende könsneutralt barnbidrag (S2004/5213/SF)*, 2005, s. 1 f.

¹⁸⁶ A.a. s. 2 f.

¹⁸⁷ A.a. s. 3.

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Lunds Universitet Juridiska fakultetsstyrelsen, 2005, s. 3.

¹⁹⁰ Remissammanställning, 2005, s. 19.

Framför införandet av ett könsneutralt barnbidrag föredrar riksförbundet att man lägger tyngdpunkten på att införa barnperspektivet i vårdnadsutredningar runtom i landet. Även målet att föräldraledigheten tas ut i stort sett lika mycket av män och kvinnor bör få företräde framför införandet av ett könsneutralt barnbidrag.¹⁹¹

---

¹⁹¹ Ibid.

8 Barnbidrag som en del av barnets försörjning

Det allmänna barnbidraget ingår i en grupp av ekonomiska bistånd som utges till svenska barnfamiljer. I denna grupp ingår även vårdbidrag till funktionshindrade barn, bostadsbidrag, underhållsstöd, föräldraförsäkring med havandeskapspenning, barnpension och bidrag till kostnader som uppstår vid internationella adoptioner. Det som skiljer barnbidragen, vårdbidragen, bostadsbidragen och underhållsstöden från övriga bistånd är att de endast utges till en av två föräldrar, d.v.s. den förälder som sköter den huvudsakliga vården av barnet.¹⁹²

Slår man ihop de olika ekonomiska bistånden som utges till barnfamiljer, kan man komma upp i avsevärda belopp, som har stor betydelse för familjens försörjning.¹⁹³

För sammanlevande föräldrar ger utbetalningen av diverse bistånd till endast den ene föräldern sällan upphov till några konflikter. Det är istället när föräldrarna lever separerade som konflikter kan uppstå.

I en studie genomförd av docent Eva Ryrstedt framgår att möjligheten att erhålla diverse ekonomiska bistånd, underhållsstöd/underhållsbidrag, barnbidrag och vårdbidrag, i olika hög grad påverkar separerade föräldrars möjligheter att nå enighet om var barnet ska bo. Framförallt gäller det underhållsstödet/underhållsbidraget. Möjligheten att få barnbidraget påverkar också men i något lägre utsträckning och vårdbidraget anges ha minst inverkan på föräldrarnas möjligheter att nå konsensus i boendefrågan.¹⁹⁴ En anledning till att färre konflikter uppstår om barnbidragets utbetalning än om underhållsstödet/underhållsbidraget kan vara att det förra ses som ett statligt stöd till barnet, utan någon direkt ekonomisk förlust för den förälder som inte har rätt att uppbära bidraget. Det senare ska däremot betalas, eller återbetalas, av den förälder som inte har barnet boende hos sig till boföräldern.¹⁹⁵

Eva Ryrstedt kommer därför till slutsatsen att det ofta är de ekonomiska aspekterna som styr i frågor som rör barns vård och inte barnets egen välfärd, trots att det borde vara tvärtom.¹⁹⁶

---

¹⁹² Ryrstedt, Eva, *Familjerätt och socialrätt i samverkan*, Juridisk Tidskrift nr 3, 2002/03, s. 574.

¹⁹³ Ryrstedt, Eva, *Bidrag och särboende föräldrar*, Juridisk Tidskrift nr 4, 2004/2005, s. 829.

¹⁹⁴ A.a. s. 827.

¹⁹⁵ A.a. s. 830.

¹⁹⁶ A.a. s. 828.

Det allmänna barnbidraget utbetalas med en summa av 950 kr per barn och månad. Därtill kommer flerbarnstillägg för varje barn utöver de två första. Hit räknas även barn till en annan bidragsmottagare om de båda bidragsmottagarna är stadigvarande sammanboende och gifta med varandra, eller har eller har haft barn tillsammans, 2 a § ABBL.

Syftet med bostadsbidraget är att möjliggöra för hushåll med dålig ekonomi att skaffa och behålla tillräckligt stora bostäder som det finns ett behov av. För gifta personer och sambor med barn görs en individuell inkomstprövning av bostadsbidraget. Beloppet minskar om årsinkomsten överstiger 58 500 kr för vardera maken/sambon. För ensamstående föräldrar ska årsinkomsten överstiga 117 000 kr för att beloppet ska minska. Den förälder som har sitt barn med växelvis boende, men som barnet inte är folkbokfört hos, har inte möjlighet att få det särskilda bidraget till barnfamiljer.¹⁹⁷

Underhållsstöd betalas ut till en förälder som separerat, där den andre föräldern inte bidrar ekonomiskt till de barn som han eller hon inte bor tillsammans med. Reglerna om underhållsstöd återfinns i lag (1996:1030) om underhållsstöd. Beloppet beror på barnets behov och föräldrarnas ekonomiska situation, men maxbeloppet är 1173 kronor per månad och barn. Föräldern som inte betalar något underhållsbidrag till den andre föräldern är därefter återbetalningsskyldig till staten för det underhållsstöd som betalats ut.¹⁹⁸

Det kan göra stor skillnad i en förälders ekonomi om ett barn anses bo hos den föräldern, eller växelvis hos båda föräldrarna. Om barnet bor växelvis hos båda föräldrarna kan båda maximalt få ett halvt underhållsstöd vardera, med avdrag för återbetalningsbeloppet. Beroende på vad föräldern tjänar leder detta till en inkomstminskning på mellan 586 och 1173 kronor per barn och månad.¹⁹⁹ Efter en lagstiftningsreform 2001 gjorde man vid växelvis boende underhållsstödet inkomstprövat mot den förälder som ansöker, till skillnad från de andra typerna av underhållsstöd.²⁰⁰

Vårdbidrag regleras i lag (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag (VårdbL). Ett sådant bidrag kan en förälder få som vårdar ett sjukt barn eller ett barn med något slags funktionshinder. Beloppen baseras på prisbasbeloppet och varierar mellan helt vårdbidrag, som 2004 uppgick till 8188 kr per månad och ett fjärdedels bidrag, som uppgick till 2047 kr per månad och motsvarar 62,5 % av prisbasbeloppet, som 2004 var 39 300

---

¹⁹⁷ Försäkringskassan, *Utredning om könsneutralt och delat barnbidrag*, 2005, Bilaga 3, s. 2.

¹⁹⁸ A.a. Bilaga 3, s. 2 f.

¹⁹⁹ Rädda Barnens yttrande över återrapportering av regeringsuppdrag avseende könsneutralt barnbidrag S2004/5213/SF, 2005, s. 2.

²⁰⁰ Socialstyrelsen, http://www.sos.se/Socialtj/indfam/fr_svar_ub/index.htm, *Frågor och svar om underhållsbidrag och underhållsstöd*, 2005-08-26.

kr.²⁰¹ I en aktuell utredning föreslår Försäkringskassan att två föräldrar med gemensam vårdnad om ett barn som vårdbidrag utbetalas för, ska kunna dela på bidraget om barnet bor växelvis hos föräldrarna. Möjligheten ska finnas även om föräldrarna inte är överens om att dela det.²⁰²

Försörjningsstödet, som även kallas socialbidrag, bygger på Socialstyrelsens riktlinjer för skäliga levnadskostnader och regleras i 4 kapitlet Socialtjänstlagen (2001:453), SoL. En person som har så låg inkomst att han eller hon inte kan tillgodose sina behov har rätt till bistånd från socialtjänsten för sin försörjning, 4:1 SoL. Den som hamnar på nivån för försörjningsstöd har rätt till ersättning för kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien, dagstidning, telefon och TV-avgift, 4:3 1 punkten SoL. Dessutom ersätts skäliga kostnader för boende och hemförsäkring, 2 punkten SoL.

De ekonomiska bistånden torde ha störst betydelse för ensamstående föräldrar med låg disponibel inkomst. 1990-talets ekonomiska kris drabbade barnfamiljer hårt och det tog lång tid innan inkomsterna nådde upp till samma nivåer som i början av 1990-talet. 1999 var barnfamiljers ekonomi sämre än vad den var 1991. En viss återhämtning har dock skett, framförallt för barnfamiljer med sammanlevande föräldrar.²⁰³

För ensamstående föräldrar har återhämtningen inte gått lika bra. Under perioden 1991-2002 ökade denna grupp sin inkomst med endast 3,3 procent, jämfört med samtliga individer från 20 år och uppåt, som ökade sin inkomst med 12,6 procent under samma period. För ensamstående mammor minskade istället inkomsten 2002 med 1 procent.²⁰⁴

På så sätt har klyftorna mellan sammanboende och ensamstående föräldrar ökat sedan början av 1990-talet. Idag lever barn till ensamstående föräldrar med en inkomstnivå som är 25 procent lägre än den som barn till sammanboende föräldrar har.²⁰⁵

Vid beräkningar framkommer att förvärvsarbetande individer mellan 20 och 64 år under 2002 fick knappt 75 procent av hushållsinkomsterna från eget arbete och 14,5 procent från kapital. För hushållen i genomsnitt är andelen från eget arbete 57 procent och mindre än en tredjedel av hushållens inkomster kommer från socialförsäkringar och bidrag. För ensamstående

---

²⁰¹

Försäkringskassan, <http://www.forsakringskassan.se/fakta/vardbidrag/?page=/privatpers/funktionshindrad/vardbdr/index.php>, 2005-08-26.

²⁰² BO:s yttrande över Försäkringskassans förslag till ändring i lagen om handikappersättning och vårdbidrag S2005/5375/SF, 2005.

²⁰³ Statistiska centralbyrån, http://www.scb.se/templates/Publikation_90824.asp, *Inkomstfördelningsundersökningen 2002*, 2005-08-26.

²⁰⁴ Statistiska centralbyrån, 2005-08-26.

²⁰⁵ Rädda Barnens yttrande över återrapportering av regeringsuppdrag avseende könsneutralt barnbidrag S2004/5213/SF, 2005, s. 2.

föräldrar är andelen 54 procent från eget arbete, ej inräknat föräldraförsäkring eller sjukersättning.²⁰⁶

I Försäkringskassans utredning om könsneutralt barnbidrag redovisas åtta typfall, som visar hur olika familjers disponibla inkomst minskar eller ökar beroende på om barnbidraget och flerbarnstillägget görs delbart. Exempelen visar endast familjer med låg förvärvsinkomst, eftersom dessa kommer att märka de största ekonomiska förändringarna av införandet av ett delat barnbidrag.²⁰⁷

Typfallen visar att för ensamstående föräldrar med låg förvärvsinkomst, där de växelvis boende barnen är folkbokförda, utgör de ekonomiska bistånden en förhållandevis stor del av den disponibla inkomsten. Resultaten visar också differensen till nuvarande system, om barnbidraget delas lika mellan de separerade föräldrarna och om flerbarnstillägget delas på hälften eller fördelas proportionellt efter antalet hemmavarande eller växelvis boende barn. Om barnbidraget och flerbarnstillägget delas, med hälften eller proportionellt, riskerar ensamstående låginkomsttagande mammor, som tidigare haft hela barnbidraget, att komma ner till nivån för försörjningsstöd. De ensamstående pappor, som nu skulle vara berättigade till ett halvt barnbidrag, minskar samtidigt risken att hamna på nivån för försörjningsstöd.²⁰⁸

---

²⁰⁶ Statistiska centralbyrån, 2005-08-26.

²⁰⁷ Försäkringskassan, *Utredning om könsneutralt och delat barnbidrag*, 2005, Bilaga 3, s. 2 f.

²⁰⁸ *Ibid.*

9 Analys

9.1 Finns det ett behov av könsneutralt barnbidrag?

För att kunna besvara frågan måste en indelning göras i vilka familjesammansättningar som påverkas av ett delat barnbidrag. Barnbidragssystemet är i viss mån omodernt och bygger på ett familjebildningsmönster som inte stämmer överens med hur samhället ser ut idag. Bilden är mycket mera komplex och lagstiftningen har inte följt med i utvecklingen av de olika sorters familjesammansättningar som vi ser nu.

Föräldrar som lever tillsammans och därmed har gemensam vårdnad om barnen torde påverkas i mycket liten utsträckning av om de måste anmäla vem som ska få barnbidraget eller om det ska betalas ut till en förälder eller delas mellan dem. Undersökningar visar att sammanlevande föräldrar oftast har gemensam ekonomi och barnbidraget skulle alltså gå till en gemensam kassa, oavsett om det skulle delas eller inte och oavsett vem av föräldrarna det betalas ut till.

Föräldrar med ensam vårdnad har inget behov av ett delat barnbidrag och de kommer enligt Försäkringskassans förslag inte heller att påverkas. Dessa kommer även fortsättningsvis att få hela barnbidraget utbetalat till sig.

De föräldrar som däremot kan tänkas ha ett behov och som skulle påverkas av ett delat barnbidrag är istället de separerade föräldrar som har gemensam vårdnad. Här måste ännu en indelning göras av föräldrar som har ordnat ett växelvis boende för sina barn och ”varannan helg”-föräldrar, där barnet har sitt huvudsakliga boende hos den ena föräldern. Försäkringskassans slutliga förslag, alternativ 4, innebär att endast föräldrar med växelvis boende barn får dela barnbidraget, något annat är inte aktuellt.

Av dessa föräldrar med växelvis boende barn måste åtskillnad även göras mellan föräldrar som i huvudsak är eniga i vården av barnen och föräldrar som inte kan samarbeta. De särlevande föräldrar som kan komma överens om hur vården av och kostnaderna för barnet ska fördelas, har redan idag möjlighet att dela barnbidraget mellan sig, utan att blanda in någon myndighet. Någon reell skillnad skulle det inte bli för dessa föräldrar, förutom att de kan känna en trygghet i att ha en lagstiftning att kunna luta sig åt. Det kan bli mera legitimt att dela barnbidraget mellan sig, när föräldrarna ser att det är lagstiftarens vilja att dela det om det finns konsensus.

I realiteten skulle förslaget bara medföra förändringar för de föräldrar som inte är eniga. Men att införa en möjlighet för dem att dela barnbidraget kan skapa fler problem än det löser.

9.2 Hur och när skulle barnbidraget kunna delas?

Försäkringskassan förordar i sin utredning att barnbidraget om det ska delas, bara kan delas på ett sätt, d.v.s. med två lika stora belopp. Anledningen är att en vårdnadshavare inte i juridisk mening kan anses vara mera vårdnadshavare än den andre föräldern.

Om regler om delat barnbidrag införs kommer ett villkor för delning vara att barnet har två vårdnadshavare. Föräldrar med ensam vårdnad kommer även fortsättningsvis vara enda bidragsmottagaren, eftersom endast barnets vårdnadshavare uppbär rätt till barnbidraget.

Sammanlevande föräldrar med gemensam vårdnad kommer, enligt förslaget, att få välja till vem av dem barnbidraget ska betalas ut. Det torde dock inte medföra någon praktisk skillnad för dem eftersom de normalt har sammanblandad ekonomi.

De som berörs mest är istället särlevande föräldrar med gemensam vårdnad, som har ordnat växelvis boende för barnen. Om även de föräldrar som ordnat umgänget på annat sätt, t.ex. vartannat veckoslut skulle ha möjlighet att dela bidraget, skulle en hälftindelning te sig orättvis. Någon annan delning än en hälftindelning är inte heller att förorda. En möjlighet att beräkna bidragsdelen efter hur långt umgänget är skulle medföra alltför mycket administrativt krångel. Dessutom har vanligtvis boföräldern större omkostnader än umgängesföräldern och det skulle ur ett rättviseperspektiv synas orätt att dela barnbidraget i sådana fall.

Vad gäller delningen av flerbarnstillägget anser Försäkringskassan att det bör följa reglerna för hur barnbidraget delas. Förslaget innebär att flerbarnstillägget ska delas proportionerligt i förhållande till antalet barnbidrag som föräldrarna uppbär. Följden blir att det totala beloppet i vissa fall minskar beroende på hur barnen bor och om föräldrarna delar barnbidraget eller inte.

9.3 Vilka konsekvenser kan införandet av delat barnbidrag få?

Barnbidraget ska enligt Försäkringskassans förslag bara delas om föräldrarna har gemensam vårdnad och om barnet har ett växelvis boende hos båda föräldrarna. För ensamma vårdnadshavare får förslaget inga konsekvenser. De kommer fortsättningsvis att vara berättigade till hela bidraget.

Införandet av ett delat barnbidrag kan komma att skapa fler problem än det löser. Föräldrar med en dom om gemensam vårdnad är inte eniga till att börja med. Måste de dessutom diskutera barnbidragets uppdelning kan detta leda till större splittringar inom familjen.

Fler föräldrar kommer troligtvis att vilja ha gemensam vårdnad för att kunna få halva barnbidraget, som de enligt nuvarande lagstiftning inte skulle ha rätt till. Fler föräldrar kommer också att vilja ha ett växelvis boende för sina barn, något som inte alltid är den mest lämpliga lösningen vare sig för föräldrar eller för barn. Kanske kommer ännu fler barn att hamna i kläm mellan tvistande föräldrar som inte kan se till barnets bästa utan vill ha den bästa lösningen för sin egen skull. Det växelvisa boendet kan användas som ett sätt för den ene föräldern att få ekonomiska fördelar, utan att själv ta del i kostnaderna för vården av barnet.

Med ett delat barnbidrag skulle fördelningen av den ekonomiska bördan som det innebär att ha barn kunna komma att jämnas ut. Men detta är beroende av om föräldrarna tar lika stor del i kostnaderna för barnet. Det finns idag ingen möjlighet för domstolar att besluta om hur föräldrarna ska fördela kostnaderna mellan sig, barnomsorgen är inte delbar på annat sätt än genom att föräldrarna kommer överens. Om den ena föräldern har de stora kostnaderna och barnbidraget ändå ska delas, får detta negativa följder för barnet.

Barnbidraget kan, tillsammans med andra ekonomiska bistånd, utgöra en stor del av en familjs inkomster och kan därför i hög grad påverka särlevande föräldrars möjligheter att enas i frågan om var barnet ska bo. Som jag påvisar i kapitel 8, lever barn till särlevande föräldrar på en inkomstnivå som är 25 % lägre än den för barn till sammanboende föräldrar. Dessutom kommer en mindre andel av ensamstående föräldrars inkomster från eget arbete än andelen för hushållen i genomsnitt. Detta tyder på att ensamstående föräldrar är mera beroende av bidrag än vad sammanlevande föräldrar är. En halvering av barnbidrag och flerbarnstillägg skulle därmed drabba ensamstående föräldrar hårdare.

Även för samhällsekonomin kan en bidragsreform få stora konsekvenser. Det kommer initialt att innebära ökade administrativa kostnader för försäkringskassan att göra om sitt system. Även utbetalningskostnaderna kommer att öka, om bidrag ska betalas ut till två personer istället för en.

Införandet av ett proportionellt delat flerbarnstillägg, alternativ 3 i Försäkringskassans utredning, kan leda till lägre bidragsbelopp, beroende på om föräldrarna väljer att ordna ett växelvis boende för sina barn och även dela barnbidraget mellan sig. De åtta typfall som utredningen exemplifierar med visar att om flerbarnstillägget delas med hälften, enligt alternativ 2 i utredningen, kommer det totala beloppet att minska i fyra fall, öka i tre fall och vara oförändrat i ett fall. Om tillägget i stället delas proportionerligt kommer det totala beloppet att minska i tre fall, öka i fyra fall och vara oförändrat i ett fall.

Det kan argumenteras att de ökade och minskade flerbarnstilläggen ur ett samhällsekonomiskt perspektiv på det hela taget tar ut varandra, men det enskilda barnet som får ett lägre flerbarnstillägg, eller inget alls, kan drabbas hårt.

9.4 Vilka konsekvenser kan vårdnadsreformen få för barnbidraget?

Om vårdnadskommitténs förslag till lagändringar träder i kraft är det troligt att domstolarna i allt mindre utsträckning beslutar om gemensam vårdnad. Förslaget innebär nämligen att dessa får en begränsad möjlighet att döma till gemensam vårdnad i ärenden där föräldrarna har reella samarbetssvårigheter eller där det finns misstanke om eller dokumenterade övergrepp i hemmet.

I och med att allt fler föräldrar därigenom får ensam vårdnad om sina barn blir följden för utbetalningen av barnbidraget att antalet potentiella bidragsmottagare minskar. De konflikter som uppstår om vem av föräldrarna som ska få barnbidraget kan därigenom komma att minska, då det vid ensam vårdnad endast finns en bidragsmottagare.

9.5 Kan barnbidraget göras könsneutralt?

Det går inte att göra barnbidraget helt könsneutralt och det är inte heller eftersträvansvärt. Ogifta mammor kommer, enligt Försäkringskassans förslag, även i fortsättningen att få hela barnbidraget den första tiden efter barnets födelse. Denna lösning går inte att ändra på ett tillfredsställande sätt.

Alternativ 3 avseende barnbidraget, att mamman ska få barnbidraget om ingen gemensam anmälan görs, anser Försäkringskassans utredare ”behöver inte ses som en konflikt mot könsneutraliteten”²⁰⁹. Men det är ju de facto diskriminerande gentemot pappan, som inte kan få barnbidraget om mamman inte går med på det, eftersom en gemensam anmälan kräver enighet mellan föräldrarna.

Ur ett jämställdhetsperspektiv kan ett delat barnbidrag synas vara positivt. Det signalerar att båda föräldrarna är lika värdefulla i vården av ett barn. Det kan upplevas som något positivt för föräldrarna att de har en möjlighet att själva bestämma om de vill dela barnbidraget sinsemellan. Men män och kvinnor har inte alltid samma syfte med barnbidraget. Det hävdar intresseföreningen Makalösa Föräldrar, som menar att:

[D]et går inte att bortse från att för pappor är ett delat och könsneutralt barnbidrag en fråga om att uppvärderas av samhället som en lika viktig förälder

---

²⁰⁹ Försäkringskassan, *Utredning om könsneutralt och delat barnbidrag*, 2005, s. 14.

som mamman. Medan barnbidraget för många mammor faktiskt handlar om den reella vardagsekonomin.²¹⁰

Som samhället ser ut idag har män överlag högre löner än kvinnor, trots de uttalade jämställdhetssträvandena på arbetsmarknaden. Frågan är då om män och kvinnor har ett lika stort behov av barnbidraget, eller om ett delat barnbidrag skulle göra ett större hål i mammornas ekonomi än i pappornas. Det beror naturligtvis på hur barnets boende är ordnat och vem som står för de största kostnaderna.

JämO anser att jämställdhetsperspektivet är så pass viktigt att man måste vara beredd på ökade kostnader för att kunna nå könsneutralitet. Men barnombudsmannen menar att det är viktigare att se till barnets bästa. Utredningen borde utgå från ett barnperspektiv istället för ett jämställdhetsperspektiv. Barnets behov av trygghet måste få företräde framför föräldrarnas behov av ekonomisk rättvisa och jämställdhet.

9.6 Vad innebär barnperspektivet för frågan om delat barnbidrag?

Barnkonventionen stadgar att alla beslut som rör barn ska fattas i ljuset av barnets bästa. Men de lösningar som Försäkringskassan presenterar i sin utredning om könsneutralt barnbidrag kan inte anses ligga i linje med barnets bästa. Det saknas ett tydligt barnperspektiv. Redan av titeln kan man utläsa att fokus har lagts på frågan om hur man kan uppnå ekonomisk jämställdhet och rättvisa mellan föräldrarna, när barnbidraget ju faktiskt är till för barnen. Bidraget syftar till att delvis täcka kostnaderna för ett barns grundläggande behov. Därför är den viktigaste frågan egentligen hur man på bästa sätt kan säkerställa att barnbidraget i största möjliga mån kan komma barnet till godo.

Den faktor som i största mån hindrar barnet från att ta del av barnbidraget är föräldrarnas oenighet. Ekonomin är ett ämne som ofta ger upphov till konflikter hos separerade föräldrar och risken finns att införandet av regler om delat barnbidrag kommer att öka tvisterna istället för att minska dem. Det kan bli problem när man ska avgöra vem av föräldrarna som ska stå för olika kostnader för barnet och även hur boendet ska ordnas.

För de särlevande föräldrar som idag inte kan samarbeta i frågor som gäller barnens boende och omkostnader kan förslaget om delat barnbidrag vara positivt för de pappor som tar sitt föräldraansvar, men som inte får del av barnbidraget p.g.a. mammans ovilja. Då kommer bidraget barnet väl till godo. Men tyvärr är inte alla föräldrar lika intresserade av att ta del i vården av sitt barn.

---

²¹⁰ Makalösa Föräldrar, *Delat barnbidrag – ja eller nej?*, <http://www.makalosa.org/>, 2005-06-02.

Även om de ekonomiska förutsättningarna är viktiga för ett barns utveckling måste även dess behov av nära och goda relationer med båda föräldrarna uppmärksammas. För ett barn är det rimligen viktigare med en mamma och pappa som inte bråkar med varandra än att ha råd att köpa de häftigaste fotbollsskorna eller den tuffaste ridvästen. Ur ett barnperspektiv bör man därför ha som målsättning att minska föräldrarnas konflikter istället för att öka dem.

Oavsett om föräldrarna väljer att dela barnbidraget mellan sig eller låter en av föräldrarna få hela summan, ska barnet inte behöva förlora ekonomiskt på deras lösning. En förutsättning för införandet av delat barnbidrag skulle därför kunna vara att föräldrarna påläggs ett ansvar för att ta lika stor del i kostnaderna för barnet. JämO föreslår att de största utgiftsposterna för barnen, kostnaderna för barnomsorgen och barnens fritidsverksamhet, bör kunna delas mellan föräldrarna.

Eftersom Försäkringskassans slutgiltiga förslag innebär ökade administrativa kostnader och att systemet ska vara självbärande blir följderna minskade bidragsnivåer, något som ytterst drabbar barnen. Det uppstår därigenom en konflikt mellan kravet på jämställdhet i lagstiftningen och principen om barnets bästa. Det kan inte anses vara en lösning i enlighet med barnets bästa att minska bidragen för att kunna uppnå ekonomisk rättvisa mellan föräldrarna.

9.7 Hur kan man säkerställa att barnbidraget i största möjliga mån kommer barnet till godo?

Barnbidraget är ett icke inkomstprövat generellt stöd riktat till alla barn i Sverige. De ursprungliga syftena med barnbidraget var att det skulle bidra till att öka födelsefrekvensen och garantera barnfamiljerna en viss minimistandard. När lagstiftningen kom till på 1940-talet, hade man inte hört talas om växelvis boende. Det är ett relativt nytt sätt att lösa boendefrågan och ABBL innehåller inga regler om hur barnbidraget ska utbetalas när barnets boende är växelvis hos båda föräldrarna. Huvudregeln vid gemensam vårdnad är att mamman är bidragsmottagare, om ingen anmälan görs till Försäkringskassan att pappan ska få bidraget.

När barnet bor växelvis hos båda föräldrarna kan det inte garanteras att barnbidraget i största mån kommer barnet till godo. Det kan t.ex. vara så att den förälder som uppbär barnbidraget även får ett helt vårdbidrag för barnet, en avsevärd summa varje månad, medan den förälder som inte är barnbidragsmottagare arbetar deltid och därmed har lägre inkomst än den andre och därför inte har råd att betala sin del av kostnaderna för barnet.

I familjer med fler än två barn betalas flerbarnstillägg ut. Den totala summan bidrag kan därigenom bli betydande för en ensamstående förälder. Har föräldrarna barnen växelvis boende hos sig kan det uppstå en

snedfördelning om föräldern som inte får något barnbidrag eller flerbarnstillägg har lägre inkomst och ändå ska betala hälften av kostnaderna för barnen.

Ett sätt att minska snedfördelningen kan vara att utreda om det är möjligt att införa regler om att barnbidraget ska bli föremål för en inkomstprövning när föräldrarna har barnen växelvis boende hos sig. På så sätt kan barnbidraget i största mån komma barnet till godo. Den förälder som har högst inkomst av de två får anses ha ett mindre behov av barnbidraget och den föräldern med lägst inkomst har således rätt till hela barnbidraget. Vid inkomstprövningen bör endast förvärvsinkomsten vara relevant; andra inkomstkällor, såsom bostadsbidrag, underhållsstöd, eller vårdbidrag bör inte räknas med. På så sätt skulle man kunna undvika att de ekonomiska intressena får företräde framför barnets egen välfärd när föräldrarna ska ordna med barnets boende.

Tanken är att barnbidraget ska inkomstprövas vid en separation, om föräldrarna väljer ett växelvis boende för sina barn. En förälder med ensam vårdnad kommer fortfarande att vara den ende bidragsmottagaren. Har föräldrarna gemensam vårdnad, men barnen har det huvudsakliga boendet hos den ene av föräldrarna, ska denne förälder även i fortsättningen vara bidragsmottagare. Om man vid ett växelvis boende kommer fram till att föräldrarna har lika stor disponibel inkomst bör nuvarande regler gälla, d.v.s. mamman är bidragsmottagare om ingen anmälan görs till Försäkringskassan att pappan ska utfå barnbidraget.

Syftet med barnbidraget är visserligen att det ska utgå för alla barn i Sverige, utan någon behovsprövning. Med behovsprövning menar man då att vissa föräldrar p.g.a. sin höga inkomst skulle klara sig utan barnbidraget. Men om regler om inkomstprövning vid växelvis boende skulle införas, skulle inga barn stå utan barnbidrag. Skillnaden är endast vem som blir bidragsmottagare. Lika många bidrag skulle betalas ut, till samma summa. Men med denna lösning kan man se till att barnbidraget går till den förälder som är i störst behov av det och därigenom kommer det i största möjliga mån barnet till godo.

10 Avslutande kommentar

Frågan om barnbidraget ska kunna delas mellan föräldrarna är viktig eftersom den berör så många människor, både föräldrar och barn. Barnens trygghet måste vara det enskilt viktigaste målet när det gäller all lagstiftning som handlar om dem.

I Norge har föräldrarna en möjlighet att avtala om att barnbidraget ska delas lika mellan dem, när barnen bor växelvis. Här är ledordet konsensus. Förutsättningen för att föräldrarna ska kunna dela det mellan sig är att de är överens om det. Svenska föräldrar har också en sådan möjlighet, även om den inte är reglerad i lag. Så länge man är överens kan man dela barnbidraget mellan sig.

Det är tyvärr inte alltid så att föräldrar som separerat kan enas om sådana frågor. De ekonomiska frågorna är nog snarare de som är svårast att komma överens om. Föräldrarna måste vara beredda att dela på kostnaderna om de vill dela på barnbidraget. Annars är risken stor att det blir en ekonomisk snedfördelning mellan föräldrarna, något som inte är eftersträvansvärt.

Jag anser att det kan bli en svår uppgift att tvinga föräldrarna till barn som bor växelvis hos dem att dela på kostnaderna för barnomsorg, fritidsverksamhet och annat. Men då är det inte heller lämpligt att dela barnbidraget. Försäkringskassans förslag om att en förälder ska kunna ansöka om delat barnbidrag och styrka det växelvisa boendet genom dom, avtal eller att underhållsstöd betalas ut, riskerar att öka antalet konflikter mellan föräldrarna. Denna lösning ligger inte i linje med barnets bästa.

Försäkringskassans förslag om att dela flerbarnstillägget proportionerligt i förhållande till det antal barnbidrag som föräldrarna uppbär kan synas rättvist och eftersträvansvärt. Men det totala beloppet kommer att minska beroende på hur barnen bor och om föräldrarna väljer att dela barnbidraget eller inte. Därför ligger denna lösning inte heller i linje med barnets bästa.

I stället anser jag att det bör utredas möjligheten att göra en inkomstprövning av föräldrarnas behov av barnbidrag, när deras barn bor växelvis hos dem. På så sätt går bidraget till den förälder som behöver det mest, vilket kan säkerställa barnets ekonomiska trygghet hos båda föräldrarna. Jag tror att föräldrar skulle acceptera en sådan lösning, eftersom det uppställs ett objektiva, tydliga, förutsebara kriterium för att få barnbidraget; att den föräldern med lägst disponibel inkomst har rätt till det. På så sätt skulle många tvister om fördelningen av barnbidraget kunna undvikas.

Bilaga A

Förslaget från Försäkringskassan var ute på remiss under perioden den 18 mars till 31 maj 2005 hos följande instanser:

1. Justitieombudsmannen
2. Kammarrätten i Göteborg
3. Länsrätten i Skåne län
4. Domstolsverket
5. Försäkringskassan (avstod från att yttra sig)
6. Socialstyrelsen
7. Barnombudsmannen
8. Riksrevisionen (avstod från att yttra sig)
9. Skatteverket
10. Konsumentverket
11. Statskontoret
12. Jämställdhetsombudsmannen (JÄMO)
13. Juridiska Fakultetsstyrelsen vid Lunds Universitet
14. Juridiska Fakultetsnämnden vid Uppsala Universitet
15. Sveriges Kommuner och Landsting
16. Tjänstemännens Centralorganisation (TCO)
17. Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)
18. Landsorganisationen i Sverige
19. Sveriges advokatsamfund (avstod från att yttra sig)
20. Sveriges Domareförbund (inkom ej med yttrande)
21. Familjerättssociologernas riksförening
22. Rädda Barnen
23. Riksförbundet BRIS (inkom ej med yttrande)
24. Fredrika-Bremer-Förbundet (inkom ej med yttrande)
25. Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare (inkom ej med yttrande)
26. Föreningen söndagsbarn
27. Riksförbundet för Familjers Rättigheter (RFFR) (inkom ej med yttrande)
28. Riksorganisationen Sveriges Makalösa Föräldrar
29. Sveriges Kvinnojourers Riksförbund (SKR)
30. Umgängesrätts Föräldrarnas Riksförening (UFR) (inkom ej med yttrande)
31. Föreningen Enastående Föräldrar
32. Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige (SIOS) (inkom ej med yttrande)
33. Riksförbundet Internationella Föreningar för Invandrarkvinnor (RIFFI) (inkom ej med yttrande)

Litteraturförteckning

Förarbeten

Prop. 1947:220 med förslag till lag om allmänna barnbidrag, m.m.

Prop. 1997/98:7, *Vårdnad, boende och umgänge*.

Prop. 1999/2000:118, *Underhållsstöd vid växelvis boende*.

Prop. 2003/04:152, *Anpassningar med anledning av en ny statlig myndighet för socialförsäkringens administration*.

SOU 1946:5 *Betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m.m.*

SOU 2001:24, *Ur fattigdomsfällan*, betänkande från Familjeutredningen.

SOU 2003:28, *Ekonomiskt stöd vid ungdomsstudier*, betänkande från Studiehjälpsutredningen.

SOU 2005:43 *Vårdnad – Boende – Umgänge Barnets bästa, föräldrars ansvar*, betänkande från Vårdnadskommittén 2002..

Litteratur och artiklar

Adolfsson, Jonas, *Tre av fyra utnyttjar vårdbidrag i Norge*, *Världen Idag*, 2003-04-17.

Berg, Emma & Welander, Jenny, *Fri rörlighet och social trygghet – Förordningen (EEG) nr 1408/71 och den svenska socialförsäkringen i tillämpning*, Juristförlaget i Lund, 2003.

Bergholtz, Olof & Bylander, Åke, *Lagen om barnbidrag m.m.*, Norstedt, Stockholm, 1940.

Lavin, Rune, *Barnbidrag*, Juridiska Föreningen i Lund, 1987.

Nordström, Åsa, *Växelvis boende ökar*, SCB Välfärd, nr. 3, 2004.

Ryrstedt, Eva, *Bidrag och särboende föräldrar*, Särtryck ur *Juridisk Tidskrift* nr 4, 2004/2005.

Ryrstedt, Eva, *Familjerätt och socialrätt i samverkan*, *Juridisk Tidskrift* nr 3, 2002/03.

Ryrstedt, Eva, *Familjerätt och stöd till barnfamiljer*, Särtryck ur Juridisk Tidskrift nr 3, 2004/2005.

Rapporter

Försäkringskassan, *Utredning om könsneutralt och delat barnbidrag*, 2005-03-11.

Remissammanställning, *Åtterrapporering av regeringsuppdrag avseende könsneutralt barnbidrag*, Socialdepartementet, 2005.

RFV Analyserar 2000:3, *Delat barnbidrag*.

RFV Vägledning 2002:10, *Barnbidrag*.

Trygdeetaten, *Barnetrygd*, Rikstrygdeverket, juli 2004.

Remissvar

BO:s yttrande över Försäkringskassans förslag till ändring i lagen om handikappersättning och vårdbidrag (S2005/5375/SF), 2005.

JämO:s yttrande över återrapporering av regeringsuppdrag avseende könsneutralt barnbidrag (S2004/5213/SF), 2005.

Lunds Universitet Juridiska fakultetsstyrelsen, Remiss: Återrapporering av regeringsuppdraget avseende könsneutralt barnbidrag (S2004/5213/SF), 2005.

Rädda Barnens yttrande över återrapporering av regeringsuppdrag avseende könsneutralt barnbidrag (S2004/5213/SF), 2005.

Socialstyrelsens yttrande över Försäkringskassans återrapporering av regeringsuppdrag avseende könsneutralt barnbidrag (S2004/5213/SF), 2005-05-24.

Internet

Baby.no, <http://www.baby.no/rettigheter/barnetrygd/smaabarn/>, 2005-04-28.

Danmark DK,
danmark.dk/portal/page?_pageid=34,328726&_dad=portal&_schema=PORTAL, 2005-04-19.

Danmark DK,
danmark.dk/portal/page?_pageid=34,328730&_dad=portal&_schema=PORTAL, 2005-04-19.

Försäkringskassan, <http://www.forsakringskassan.se/fakta/vardbidrag/?page=/privatpers/funktionshindrad/vardbdr/index.php>, 2005-08-26.

Makalösa Föräldrar, *Delat barnbidrag – ja eller nej?*, <http://www.makalosa.org/>, 2005-06-02.

Norge – det officiella norske nettstedet i Sverige, <http://www.norge.se/policy/family/allowance/allowance.htm>, 2005-04-28.

Skatteministeriet, http://www.skat.dk/tal_statistik/tidsserieoversigter/1294.html, *Børnefamilieydelse*, 2005-08-31.

Socialstyrelsen, http://www.sos.se/Socialtj/indfam/fr_svar_ub/index.htm, *Frågor och svar om underhållsbidrag och underhållsstöd*, 2005-08-26.

Statistiska centralbyrån, http://www.scb.se/templates/Publikation_90824.asp, *Inkomstfördelningsundersökningen 2002*, 2005-08-26.

Statistiska centralbyrån, http://www.scb.se/templates/tableOrChart_27421.asp, 2005-04-18.

Statistisk sentralbyrå, http://www.ssb.no/emner/historisk_statistikk/aarbok/ht-030430-119.html, 2005-04-28.

Tinglev kommune, <http://www.tinglev.dk/page291.asp>, 2005-05-02.

Tinglev kommune, <http://www.tinglev.dk/page1056.asp>, 2005-05-02.

Rättsfall

NJA 2003 s. 372.

NJA 1998 s. 267.